

“Svētki ir tur, kur esam mēs!”

Minsteres bērnu tautas deju kopa “Rudzupuķe” dejas ceļā uz XII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem netradicionālā formātā

DINA KRASIŅA

12. jūnijs, sestdiena, Minsterē ir tik vasarīgi tveicīga, ka tā vien alksti saulē laiskoties. Taču nekāda laiskošanās ne prātā nenāk Minsteres bērnu tautas deju kopas “Rudzupuķe” naskajiem dejojājiem.

Jau kopš 2018. gada Minsteres latviešu bērnu tautas deju kopa “Rudzupuķe” uzsākusi citīgu gatavošanos XII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētkiem. Repertuāra apguves un dalībnieku atlases skatē Kristīnes Kemper lolotā “Rudzupuķe” veiksmīgi apliecina savu dejas prasmi un saņem pirmās pakāpes diplomu, kas kalpo kā vērtīga ceļazīme uz šiem svētkiem. Taču dzīves neparedzētā situācija ievieš savas nejaukās korekcijas, un dejojāji šovasar nedodas uz kāroto un pelnīto sadanci Latvijā. Pēc ilgām debatēm valdības kabinetos nolemj, ka XII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētki šoreiz notiks netradicionālā formātā – koncertu videoostāstos, norišu videoklipos, intervijās, virtuālos sveiciens, montētos sižetos, e-vidē. Svētki būs, būs tur, kur esam! Arī “Rudzupuķe” svinēs un dejos!

Lielkoncerta fināla mūzikālā skaņdarba “Svinēt sauli” videoklipa izveidē no 17. maija līdz 26. maijam piedalījās 629 deju kopas ar 12 tūkstošiem dejojāju, protams, arī “Rudzupuķe”. Jau 18. maijā “rudzupuķēni” priecīgi tiekas, lai izdejojtu savu dejas soli, sasmeltos enerģiju vienotam video klipam kopā ar “Stutgartes Dzintariņu” dejojājiem, tā veidojot laika liecību par dejošanu tiešsaistes un attālinātā mācību procesa apstākļos. Šis posms skaisti uzvarēts! Un tā pa posmiņam, pa deju rakstiem iedejots karstajā vasaras sestdienā, 12. jūnijā, lai sagatavotu nākamo video materiālu deju svētkiem. Pie Latviešu Centra Minsterē lepi plīvo Latvijas karogs, “Rudzupuķe” pa meža takām, reibinošām, sakarsušām sienu pļāvām ar smaīdu seju izdejo vairāk kā 16 kilometrus. Tā ir kopā būšanas vērtība, bērnu čalas, latviskās kultūras apzināšana, solis kopā ar Latviju. Bērnu kājas nogurušas, bet acis mirdz priekā, sirsniņas – gandarījumā.

Foto: E. Bigača

Nenoliedzami, vecāku atbalsts bērniem dod spēku jaunam dejas soļam, apgriezīnam, smaīdam, ļauj apzināties, ka darāmais darbs ir nozīmīgs. Savstarpējā vecāku, vadītājas, bērnu mijiedarbība rada šo burvīgo dejas prieka enerģiju. Kristīne Kemper ar savu darbu, neatlaidību, sapratni un gādību izveidojusi lielisku bērnu deju kopu, kuŗa izdejo pāri visām neparedzētajām šī gada likstām.

Kā jūtas Kristīne šajā deju svētku laikā? “Lieliski, lai gan kājiņas sāp, nogurums kaulos jūtams vēl tagad, bet gandarījums ir neizskaidrojams. Darbs vēl nav pabeigts, bet, zinot kāda ir vīzija un nofilmētais materiāls, noteikti rezultāts būs lielisks. Darba ap-

joms, strādājot digitāli, ir krietni lielāks nekā iknedēļas klātienē mēģinājumos. Ja šādus mēģinājumus nerīko, grūti gūt priekšstatu par to, cik smags darbs tas tomēr beigās ir. Piemēram, fināla dejas “Svinēt Sauli” materiālus, nosacijumus un datumus saņēmām tikai mēnesi pirms filmēšanas. Šķiet, laika taču pietiek! Bet ir jāapzina, kuŗš vispār šādos svētkos vēlas piedalīties – jāveic pārrunas, jānokārto dokumenti, jāorganizē kopīgi mēģinājumi klātienē, Zoom vidē un kopmēģinājumā ar “Stutgartes Dzintariņiem”, ar kuŗiem apvienojamies pirms trim gadiem, lai gatavotos šiem deju svētkiem. Beigu beigās mēs trenējamies divas trīs reizes nedēļā digitāli, lai varētu node-

jot godam. Atsauksme no Latvijas bija lieliska un ļoti motivējoša gan bērniem, gan mums – vadītājiem.

Daudzi man šajos laikos jautā, kādēļ es ieguldu tik daudz enerģijas šajā procesā? Pavisam vienkārši: mana motivācija ir bērni un viņu vēlēšanās turpināt darboties, lai cik grūti būtu. Tiklīdz es redzu vai dzirdu viņu atsauksmes par padarīto, jūtu aizrautību, skatu laimes dzirkstelīti sejā, kuŗa tiek papildināta ar lielu lepnu un patiesi laimīgu smaīdu, tad es zinu, tas ir tā vērts un es to daru ar lielāko prieku! Mēs izmantojam visas iespējas, kas mums dotas, lai varētu turpināt kopā strādāt un rast skaistus brīžus un atmiņas. Šīs situācijas mūs norūda un iemāca strādāt, lai arī citādā veidā.

Bērni trīs gadus ļoti intensīvi gatavojās šiem svētkiem. Pašreizējie e-svētku dalībnieki iegulda tik daudz, ka viņi ir pelnījuši skaistu, emocionālu un neaizmirstamu nobeigumu. Es vēlos, lai bērniem arī šie savādie svētki paliek atmiņā pozitīvi un rosina turpmākai darbībai, tostarp nākamajiem svētkiem 2025. gadā. Pēdējais pusotrs gads mums visiem atņēma tik daudz brīvības, ka tagad vēl vairāk novērtējam to, kas mums ir, ko drikstam. Mēs esam ļoti laimīgi, ka svētki netiek atcelti, bet tiek rīkoti digitāli.

Svētki ir tur, kur esam mēs! Vai Daugavas stadionā ar dejojāju tūkstošiem, ejot gājienā pa Rīgu vai tepat Minsterē – savā pulkā. Mēs svinam šos svētkus sirsniņās, tādēļ mēs viņus varam svinēt visur, kur esam mēs paši. Mēs priecājamies, ka atkal varam sanākt kopā, uzvilkt latviešu tautas tērpu un uzdejojot. Pat ja tas nav Latvijā.”

No 2. jūlija līdz 30. oktobrim kopā ar Latviju baudīsim darba augļus XII Latvijas Skolu jaunatnes dziesmu un deju svētku netradicionālajā formātā – digitālajā vidē. Paldies Kristīnei, paldies “Rudzupuķes” dejojājiem un viņu ģimenēm par dejas mīlestību, nepadošanos, sirsniņu svētku sajūtas radīšanu! Lai šī svētku sajūta ienāk arī jūsmājās!

Jā, svētki ir tur, kur esam mēs. Jā, svētki ir tādi, kādi esam mēs.

Foto: E. Bigača

Trimdas archīvi stāsta...

2. un 11. lpp.

Latvija dienu ritējumā

3. – 4. lpp.

Juŗa Lorenca un Sallijas Benfeldes komentāri

5. lpp.

Kādas vēstures liecības liktenis

6. lpp.

Ed. Smilģa mūzejs aicina

7. lpp.

Kā top viltus ziņas?

10. lpp.

AGNIJA
LESNIČENOKA

Amerikas Latviešu apvienības pirmie darbības gadi Latvijas Valsts archīva dokumentos

Šis gads ārzemju un Latvijas latviešiem iesākās ar zīmīgu notikumu – Amerikas latviešu apvienības (ALA) dibināšanas 70. gadadienu 24. februārī. Lai gan epidemioloģiskie apstākļi lieguši izvērst nozīmīgās jubilejas pasākumus klātienē, ALA visa gada griezumā uzsākusi īpašu pasākumu ciklu “Jubilejas svinības kopā ar ALA”, radot svētīgu sajūtu ar dažādiem pasākumiem attālinātā formātā, tādējādi, lai gan pie viedierīču ekrāniem, ALA jubilejai iespējams sekot līdzī no jebkuras pasaules vietas.

ALA savā pastāvēšanas laikā atstājusi ļoti nozīmīgu nospiedumu latviešu nācijas vēstures lappusēs – tā apvienojusi Amerikā dzīvojošo trimdas latviešu kopienā, nodrošinājusi latviešu kultūras un nacionālās identitātes dzīvotspēju un uzturējusi nelokāmu nostāju par brīvu un neatkarīgu Latvijas valsti. Īpaši tas tika izcelts ALA organizētajā Zoom pasākumā 23. maijā – “Ko par ALA pirmsākumiem stāsta Latvijas Valsts archīvs?”, kurā, balstoties uz vairākos fondos pieejamajiem dokumentiem, piedāvājam ielūkoties.

Pasākums norisinājās divās daļās. Pirmajā daļā Latvijas Valsts archīvs piedāvāja iespēju ielūkoties ALA filmas “Latvijas 50 gadi” saīsinātajā versijā, kas, ievadot priekšlasījumu, spēja atainot vēsturisko situāciju un fonu, uz kā pamata tika dibināta ALA. Latvijā filma atrodama Latvijas Nacionālā archīva Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu archīvā, sabiedriskās darbinieces Zanes Jekstes-Freivaldes (ASV) fondā. Lai atzīmētu Latvijas neatkarības 50 gadus, 1968. gadā Amerikas Latviešu apvienība pasūtīja filmu, kas būtu veltīta latviešu trimdnieku dzīvei kopš izceļošanas no Vācijas bēgļu nometnēm, to noslēdzot ar lielajiem dziesmu svētkiem Klīvlāndē un ALA jubilejas kongresu 1968. gadā. 1969. gada 7. aprīlī ALA noslēdza līgumu ar latviešu Alberta Jekstes vadīto filmu studiju “Atlantic Films”, bet priekšdarbi bija sākušies jau 1968. gadā, lai filmētu dažādus sarīkojumus kā daļu no materiāla filmai. Filmas tapšanas laikā piedzīvotas dažnedažādas ķibeles. Piemēram, saprotot, ka filmai pietrūkst dažādu trimdas posmu ainu, Jekste izdomāja pievienot vecos “Rīgas Filmas” archīva materiālus, kuŗi veiksmīgi tika pārvesti no okupētās Latvijas uz Vāciju. Arī izpildes termiņš ievīcies – filma tapa trīs ar pusi gadus – no 1968. līdz 1971. gadam. Taču vislielākā nevienprātība valdīja finanču jautājumos. ALA filmas tapšanai bija atvēlējusī 40 000 ASV dolarus. 1971. gadā filmu studijas izveidotā tāme norāda, ka filmas izdevumi sastādījuši kopā gandrīz 50 000 dolaru. Taču visas domstarpības tika nogludinātas, un filmas izrādes notikušas 45 latviešu centros dažādos kontinentos.

Pēc filmas sekoja padziļināts ieskats par ALA pirmajiem 20 darbības gadiem. Kā primārais

ALA dibināšanas kongress Vašingtonā, 1951. gada 24. februāris. Kongresu atklāj Pēteris Lejiņš (pie galda vidū) // Avots: LNA Latvijas Valsts archīvs

Jaunā ALA valde pirmajā kongresā 1952. gada 7., 8 un 9. martā // Avots: LNA Latvijas Valsts archīvs

priekšlasījuma tapšanā izmantots Latvijas Valsts archīva fonds Nr. 1985 “Amerikas Latviešu apvienība (ALA)”, ko veido dokumenti no 1951. līdz 2009. gadam. Fonds satur dokumentus par ALA pamatdarbību (kongresu materiāli, protokoli, darbības pārskati, sarakstes u.c.), kā arī vērtīgus materiālus par citām trimdas latviešu organizācijām. Lai papildinātu ALA darbības kopainu, tika izmantoti arī atsevišķu sabiedrisko darbinieku fondi – ALA dibinātāja Valdemāra Lamberga, bijušo ALA priekšsēžu Ulža Gravas, Ilgvara Spilnera fondi. Diemžēl ALA fonds pilnīgi neatspoguļo pirmo darbības gadu, kā arī nerekonstruē pašu dibināšanas norisi. Daudz labāka aina ir, sākot ar 1952. gadu, no kuŗa saglabājušies valdes sēžu un kongresu protokoli, dažādi pārskati un citi dokumenti, taču nepilnības un “baltos plankumus” daudzviet spēja aizpildīt Valdemāra Lamberga dokumenti un fotografijas.

ALA pirmais priekšsēdis, Merilandes universitātes tiesību profesors P. Lejiņš (amatā 1951-1970) atzīmējis, ka ALA dibināta čet-

riem mērķiem – Latvijas valstiskās neatkarības atgūšanas sekmēšanai, latviešu tautas dzīvā spēka saglabāšanai, latviešu kultūras vērtību saglabāšanai un jaunradei, palīdzībai trūkumā nonākušiem latviešiem. 1951. gada 24. un 25. februārī Vašingtonā ieradās 95 ASV organizācijas un draudzes. ALA dibināšanas kongress pieņēma jaunus ALA statūtus, nākamā gada darbības programmu, ievēlēja valdi un revīzijas komisiju, noteica biedru naudas likmi 1\$ gadā. Kā ALA augstākais pārvaldes orgāns tika noteikts kongress, kuŗā ik gadu piedalās delegāti no visām ALA ietilpstošajām organizācijām.

Nav saglabājušās ziņas par dibināšanas kongresa norisi, bet neliels ieskats rodams priekšsēdētāja Pētera Lejiņa atklāšanas uzrunā Pirmā gadsimtējā Kongresa laikā Vašingtonā 1952. gada 7., 8 un 9. martā – “Es redzu zālē daudzās pazīstamas sejas: tos delegātus, kas piedalījušies 1950. gada 15. aprīlī Amerikas latviešu apvienības organizācijas Kongresā un 1951. gada Apvienības dibināšanas kongresā šeit, Vašing-

tonā. Atcerēsimies, cik noteikti bija mūsu plāni un cik nedrošas bija mūsu cerības uz visu ASV latviešus aptverošu spēcīgu apvienību 1950. gadā. Jaunie apstākļi un milzīgie attālumi dažām labām likās nepārvarami. Pat pagājušo gadu, kad pieņemām statūtus un ievēlējām amatpersonas, nebija skaidrs, kas iznāks. Tagad, pēc vēl viena gada, es ar prieku redzu šīs pašas sejas Vašingtonā, bet tagad ar apziņu, ka organizācijas darbs tomēr izdevies un Apvienība ir realizējies fakts. Protams, vēl arvien Apvienība ir tapšanas periodā, un neviens labāk par valdes locekļiem neapzinās trūkumus, bet pamata struktūra tagad ir, un tā ir izturējusi jau vesela gada pārbaudi.”

Jau pirmajos divos gados ALA sev nodrošināja stabilus pamatus tautiešu apziņās. Kad 1951. gadā ALA tika dibināta, tai lielā mērā bija bēgļu organizācijas raksturs, bet pēc sešiem pastāvēšanas gadiem, ALA biedru lielākais vairākums bija kļuvis par ASV pilsoņiem. Daudz ASV latvieši 1956. gada rudenī pirmo reizi izmantoja savas vēlēšanu tiesības, atdodot savas balsis tiem, kas gatavi iestāties par apspiesto tautu atbrīvošanu. Arī pati ALA valde uzņēma kontaktus ar abu lielāko partiju komitejām, lai partiju platformās būtu formulēta apspiesto tautu un it sevišķi Latvijas atbrīvošana. Bija panākts, ka Latvijas neatkarības atjaunošanas jautājums bija uzņemts abu partiju platformās.

ALA biroji

ALA tiešais darbs ir noticis lielākoties caur tās birojiem – Kultūras biroju (dib. 1951), Informācijas biroju (dib. 1951), Aprūpes biroju (dib. 1951), Sporta un fiziskās audzināšanas biroju (dib. 1954), Izglītības biroju (dib. 1967).

1951. gada 7. aprīlī nodibināja ALA Kultūras biroju. Pirmais darbs bija mākslinieku apzinā-

šana, un jau 1951. gada 18. novembrī tika sarīkota pirmā latviešu gleznotāju darbu skate Ņujorkā. Nozīmīga bija pirmo kultūras dienu noorganizēšana 1952. gada janvārī un februārī, kas bija par pamatu turpmākai tradīcijai gada pirmos trīs mēnešus veltīt latviešu kultūrai, aicinot apmeklēt literāras apceres un lekcijas, dažādas izstādes, abonēt literāros žurnālus, pirkt latviešu rakstnieku grāmatas, latviešu mākslinieku darbus utml. Par gadsimtējām kļuva arī tēlotājmākslas un daiļamatniecības izstādes. Nozīmīga loma bija Latviešu kultūras fondam. Kultūras fonda goda balvas pasniedza un joprojām pasniedz latviešiem par izcilēm sasniegumiem latviešu kultūras saglabāšanā un jaunu vērtību jaunradē. 1953. gadā darbu sāka arī ALA Stipendiju fonds, atbalstot sabiedriski aktīvus latviešu studentus. Līdz Izglītības biroja izveidei 1967. gadā Kultūras birojs strādāja, lai latviešu skoliņas tiktu apgādātas ar grāmatām un manuskriptiem latviešu gramatikai. Tika pētītas iespējas pilntiesīgu tautskolu radišanā lielākajos latviešu kultūras centros ASV. Pēc Kultūras biroja ziņām, 1952./53. m.g. ASV darbojušās 49 latviešu svētdienas skolas ar 1842 bērniem. Kultūras birojs aktīvi atbalstīja arī jaunatnes kongresa sasaukšanu 1951. gada novembrī, kuŗa rezultātā radās Amerikas latviešu jaunatnes apvienība. Kultūras biroja pārziņā bija arī Latviešu trimdas mūzeja dibināšana, kuŗa galvenais uzdevums bija vākt un saglabāt latviešu mākslas, etnografiskas un citas kultūras vērtības, savukārt 1953. gadā ALA valde nolēma, ka pie Kultūras biroja iekārtojams latviešu dzīves archīvs, kas vāca un kārtoja materiālus par latviešu dzīvi un darbu Amerikā un citur brīvā pasaulē.

Aprūpes birojs informēja tautiešus par aprūpes iespējām, sociālo likumdošanu, likumu maiņām, sociālo apdrošināšanu un palīdzēja individuālos gadījumos. Ierodoties svešā zemē, vajadzību un problēmu latviešiem bija daudz un dažādas. Pirmajos darbības gados ziedojumu vākšana, pieņemšana, sadalīšana invalīdiem, trūkcūcietējiem un nespējniekiem toreizējos apstākļos bija viens no svarīgākajiem uzdevumiem trimdā. Ar ziedojumiem, sainīšiem, medikamentiem tika palīdzēti arī latviešiem Vācijā, bet ar Starptautiskā Sarkanā krusta palīdzību drēbju un medikamentu veidā tika sniegta arī aizvestajiem un soda nometnēs un cietumos ieslodzītajiem padomju savienībā, vai tiem, kas atgriezušies Latvijā no izsūtījuma. 60., 70. gados aprūpes biroja galvenā prioritāte bija vecie ļaudis. Anglu valodas nepārvaldīšanas un gadu dēļ šie ļaudis nevarēja iekļauties jaunajā zemē un nespēja izmantot šīs zemes likumus paredzētās iespējas, tostarp pensijas lietas.

(Turpinājums 11. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

***

Latviešu soprāns Kristīne Opolais saņem starptautiskas atzinības

Latviešu soprāns Kristīne Opolais ir saņēmusi divas augstas starptautiskas atzinības – soliste ir uzņemta Atēnu Filharmonijas goda biedres statusā, bet Kipras Mūzikas akadēmija piešķirusi Opolais Goda doktora titulu, informēja mākslinieces pārstāvji. Pēc Opolais teiktā, zīmīgi, ka šāds novērtējums nāk tieši no Grieķijas. “Manā dzimtā ir arī grieķu asinis, tāpēc jutos īpaši pagodināta,” uzsvēra Opolais.

Kristīne Opolais

Augstā limēna atzinības svinīgā ceremonijā jūnijā sākumā operdziedātājam pasniedza Atēnu Filharmonijas un Kipras Filharmonijas orķestra prezidents un mākslinieciskais vadītājs, maestro Janis Hadžiloizu (*Yiannis Hadjilouzos*).

“Opera – tā ir viena no pilnīgākajām un augstākajām mākslas formām. Šis atzinības Kristīnei Opolais pasniedzam, godinot viņas izcilos sasniegumus un opermūzikas pasaules pārstāvēšanu starptautiskā līmenī jau daudzu gadu garumā. Tāpat – izceļot operdziedātājas kā personības spēju ar mākslas palīdzību darīt cilvēcei labu un novērtējot viņas ticību savas ģimenes spēcīgo sakņu saglabāšanai,” norādīja Hadžiloizu.

***

Latvija un Zviedrija vienprātis Eiropas nākotnes jautājumos

Valsts prezidents Egils Levits šodien oficiālās vizītes laikā Stokholmā tikās ar Zviedrijas premjerministru Stēfanu Levēnu (*Stefan Löfven*).

Abas puses puda gandarījumu par lieliskajām starpvalstu attiecībām šajā īpašajā gadā, kad tiek atzīmēti simt gadi kopš Zviedrija atzina Latviju *de iure* un 30 gadi kopš diplomātisko attiecību atjaunošanas. “Zviedrija, kā lielākais investors Latvijā un valsts ar vislielāko tirdzniecības apjomu Latvijai, ir būtisks ekonomiskās sadarbības partneris arī turpmāk,” uzsvēra Valsts prezidents. Tāpat E. Levits akcentēja, ka politiskā, ekonomiskā, kultūras u. c. sadarbība svarīga arī lielākā – Baltijas un Ziemeļvalstu, kā arī Eiropas Savienības – mērogā.

Turpinot oficiālo vizīti Zviedrijā, Valsts prezidents Egils Levits Stokholmā apmeklēja Karolins-

kas institūtu un tikās ar rektoru prof. Ūli Peteru Otersenu (*Ole Petter Ottersen*). Valsts prezidenta klātbūtnē arī tika parakstīts sadarbības memorands starp Latvijas Universitāti (LU) un Karolinskas institūtu (KI) Mikrobioloģijas, vēža un šūnu bioloģijas departamentu, kas paredz kopīgu darbu pētniecības un izglītības projektos. Tiek plānota doktorantu un pētnieku apmaiņa, dažādu zinātnes notikumu un konferenču rīkošana un cita veida sadarbība.

Valsts prezidents Egils Levits piedalījās Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas izlaidumā un savā uzrunā uzsvēra: “Latvija, tāpat kā Igaunija un Lietuva, ir rietumvalstu kopējās drošības sistēmas dalībniece. Tas nozīmē gan saņemt, gan dot, jo tā ir solidāra sistēma. Mūsu kaŗavīri vienmēr ir bijuši augsti novērtēti un tagad pierādījuši sevi arī starptautiskās misijās. Arī jūs, ja situācija prasīs, spēsiet atbalstīt citus NATO alianses dalībniekus, tāpat kā viņi atbalstīs jūs.”

***

Vizītē Latvijā viesojās EK priekšsēde Urzula fon der Leiena

EK priekšsēde apmeklēja Latviju saistībā ar Eiropas Savienības (ES) Atveseļošanās un noturības mehānismu, iniciatīvu *Next Generation EU* un Latvijas nacionālo Atveseļošanās plānu.

EK priekšsēdi Ministru kabinētā uzņēma Ministru prezidents Krišjānis Kariņš. Pēc amatpersonu sarunas notika ar udeņradi darbināma trolejbusa apskate pie Ministru kabineta ēkas. Pēc tam amatpersonas devās uz RTU Arhitektūras fakultāti Ķīpsalā, kur sniedza paziņojumu preseī, aplūkoja ES līdzfinansēto fondu projektu izstādi un Dizaina fabriku, kā arī tikās ar studentiem, pētniekiem un mācībspēkiem.

Urzula fon der Leiena pieņemšana pie valdības vadītāja Krišjāņa Kariņa

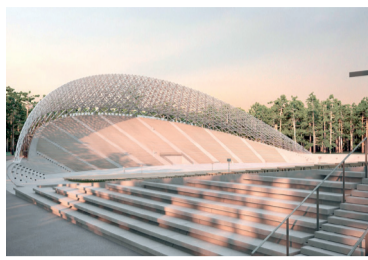

Ar udeņradi darbināmā trolejbusā.

***

Pabeigta Mežaparka estrādes rekonstrukcija

Gandrīz 100 miljonu eiro lielas izmaksas un 5 gadi projekta īstenošanai. Tik laikietilpīgs un dārgs ir Mežaparka Lielās estrādes rekonstrukcijas projekts. Būvdarbi ir pabeigti, un 21. jūnijā ar tiem iepazinās Rīgas mērs, kultūras un

izglītības un zinātnes ministri, Dziesmu svētku virsdiriģenti, kā arī dziedātāji un mūziķi.

Divreiz vairāk vietu koristiem, jaunās ekspozīcijas telpas un pilnīgi cits vizuālais veidols – Mežaparkā, pabeigta un ekspluatācijā nodota ilgi lolotā “Sidraba birzs”. Latvijas nacionālajam simbolam – Dziesmu svētkiem – šī būs 12. estrāde.

Arhitektu Austru Mailiša un Jura Pogas kopdarbs Mežaparkā lielā mērā ir noslēdzies, bet vēl ne pavisam. Šobrīd arhitekti strādā pie tā, lai šī monumentālā Dziesmu svētku tradīcijas vieta būtu apdzīvota un atvērta katram.

Austris Mailītis skaidroja: “Tur, aiz estrādes ēkas, ir mazais paviljons, tur notiek rekonstrukcijas darbi, un tur būs arī Dziesmu svētku estrāžu vēstures ekspozīcija. Pie šīm divām ekspozīcijām darbi turpinās, un 2023. gadā uz Dziesmu svētku 150. gadi tās lietas arī būs pabeigtas.”

***

Ekspluatācijā pieņemts memoriāls padomju okupācijas upuru piemiņai “Vēstures taktiļa”

Strēlnieku laukumā 1, Rīgā

Latvijas Okupācijas muzeja kompleksa pārbūves gaitā Strēlnieku laukumā 1, Rīgā tuvojas finišam – aktīvi norit darbi iekšējās, paralēli gatavojot ēku nodošanai ekspluatācijā.

Pabeigts un ekspluatācijā pieņemts vides objekts – memoriāls padomju okupācijas upuru piemiņai “Vēstures taktiļa”, kuŗu plašākai sabiedrībai darīja pieejamu 14. jūnijā, pieminot 80. gadadienu kopš traģiskā notikuma Latvijas vēsturē, kad 1941. gadā padomju režīms izsūtīja vairāk kā 15 tūkstošus Latvijas pilsoņu.

***

Aicina investēt totalitārisma noziedzumu izpētē

Apritējuši 80 gadi kopš PSRS no Latvijas uz Sibīriju lopu vagonos izsūtīja vairāk nekā 15 000 cilvēku. Eiropas Parlamenta (EP) deputāte Inese Vaidere (ETP) ir pieprasījusi Eiropas Komisijai (EK) skaidrot paveikto vienotas vēstures izpratnes veidošanai un aicina nākt klajā ar konkrētiem soļiem, tostarp papildu finansējumu, lai Eiropā veicinātu komūnisma noziegumu atceri un izpēti. Vienlaikus viņa ir vērsusies pie Latvijas valdības ar priekšlikumu izmantot tukšās Stūra mājas telpas Rīgā starptautiskā Totalitāro režīmu noziegumu un okupācijas izpētes centra izveidei.

***

Nosoda diskrimināciju pēc seksuālās orientācijas

Latvija ir viena no 17 Eiropas valstīm, kas ir parakstījusi atklātu vēstuli, kuŗā tiek pausts nosodījums diskriminācijai pēc seksuālās orientācijas un tiek pausta

apņemšanās darīt visu iespējamo, lai aizstāvētu eiropiešu pamattiesības.

Šo soli ierosināja Luksemburgas premjers Ksavjē Betels, un tā kļuva par reakciju uz jauno Ungārijas likumu, kas aizliedz jauniešiem sniegt informāciju, kas var tikt uzskatīta par homoseksualitātes propagandu. Ar līdzīgu paziņojumu nāca klajā arī Eiropas Komisijas, Eiropadomes un prezidējošās valsts Portugales līderi.

***

Latvija atgūst nelikumīgi izvestas senlietas

23. jūnijā Norvēģijas Kultūras ministrija sadarbībā ar Kultūrvēstures muzeju rīkoja svinīgu pasākumu, kuŗa laikā saskaņā ar UNESCO 1970. gada Konvenciju Latvijai un vēl astoņām valstīm atgriezta nelegāli izvestas kultūras priekšmetus.

Atklājot pasākumu, kultūras ministrs Abids Radža (*Abid Raja*) un Kultūrvēstures muzeja direktors Hokons Glorstāds (*Håkon Glørstad*, *Director of the Museum of Cultural History*) uzsvēra, ka saskaņā ar Norvēģijas Kultūras mantojuma likumu (*Cultural Heritage Act*) Norvēģijā ir aizliegts nelegāli ievest kultūras priekšmetus no valstīm, kuŗas ir pievienojušās UNESCO 1970. gada konvencijai. Tāpēc Norvēģijas valdība uz pasākumu ir aicinājusi ASV, Bulgārijas, Itālijas, Kipras, Latvijas, Slovaķijas, Spānijas, Ukrainas, Vācijas valstu vēstniekus, lai izpildītu savas starptautiskās saistības un atgrieztu vairāk kā 600 Norvēģijā nelegāli ievestu kultūras priekšmetus.

2018. gadā Norvēģijā tika uzsākta izmeklēšana par tirdzniecībā konstatētiem nelegālas izcelsmes arheoloģiskajiem priekšmetiem no Latvijas, t. sk., 15. – 17. gadsimta monētām un dažādām rotaslietām. Izmeklēšanas gaitā Norvēģijas institūcijas sadarbojās ar Latvijas Kultūras mantojuma pārvaldi konfiscēto priekšmetu identificēšanā un izpētē. Tika konstatēts, ka izņemtie priekšmeti raksturīgi Austrumbaltijas reģionam un no Latvijas ievesti nelegāli. Norvēģijas puse pieņēma lēmumu tos Latvijai atgriezt, un senlietas tiks nodotas glabāšanai Latvijas Nacionālajam vēstures muzejam.

Uzziņai. UNESCO 1970. gada Konvencija par kultūras vērtību nelikumīgas ieviešanas, eksportēšanas un īpašumtiesību nodošanas aizliegšanu un novēršanu ir starptautisks līgums, kuŗu ratificējušas 140 valstis. Starptautiskais līgums cīņai pret kultūras priekšmetu nelegālu tirdzniecību tika parakstīts 1970. gada 14. novembrī un stājās spēkā 1972. gada 24. aprīlī. Konvencijas būtība ir starpvalstu sadarbības stiprināšana, lai izcelsmes valstis atgrieztu nelikumīgi izvestus kultūras priekšmetus.

***

Eiropas Komisija ir sniegusi pozitīvu atzinumu

par Eiropas Savienības (ES) Atveseļošanās un noturības mehānismā (ANM) Latvijas plānu līdzekļu izmantošanai un tagad ir jāgaida tā apstiprināšana Eiropas Padomē. Kopumā Latvija no ANM saņems 1,8 miljardus eiro. No tā 37,6% Latvija ir paredzējusi novirzīt tā saucamajai “zaļajai” transformācijai, kuŗā lielākie projekti būs Rīgas mēropoles areāla transporta sistēmas restrukturizācija, kā arī energoefektivitātes projekti privātās un sabiedriskās ēkās. 21% izdevumu tiks novirzīti digitālajai transformācijai, kas iekļaus gan infrastruktūras modernizāciju un uzņēmumu digitalizāciju, gan Latvijas iedzīvotāju digitālo prasmju pilnveidošanu. Eiropas Komisijas viceprezidents Valdis Dombrovskis intervijā aģentūrai LETA uzsvēra, ka Latvijas plāns kopumā ir vērtējams pozitīvi un attiecībā uz reformu sadaļu tas ir pat ambiciozāks nekā virknei citu ES dalībvalstu.

***

Lietuvas premjere: Baltijas valstis ir drošībā, bet mums ir sarežģīti kaimiņi

Savā pirmajā vizītē Latvijā 18. un 19. jūnijā bija ieradusies Lietuvas valdības vadītāja Ingrida Šimonīte. Augstā viešņa tikās ar Latvijas prezidentu Egilu Levitu, premjerministru Krišjāni Kariņu kā arī viesojās Saeimā un nolika ziedus pie Brīvības pieminekļa. Sarunās ar Latvijas augstākajām amatpersonām Šimonīte apsprieda svarīgākos jautājumus abu valstu attiecībās.

Lietuvas valdības vadītāja Ingrida Šimonīte un Latvijas premjers Krišjānis Kariņš // Foto: LETA

To skaitā bija drošības draudi un izaicinājumi Baltijas reģionā, kā arī attiecības ar Baltkrieviju. Pēc Šimonītes domām, ģeopolitiskā situācija ir ļoti sarežģīta, draudi nekur nav zuduši, bet nevajadzētu baidīties to skaļi pateikt. Sarunā ar Latvijas premjeru Krišjāni Kariņu Šimonīte sacīja: “Esmu ļoti pateicīga Latvijas valdībai, kā arī citu Eiropas valstu valdībām, kas izteikušas ļoti spēcīgu atbalstu Lietuvai, kad uz Lietuvu lidojošā lidmašīna piespiedu kārtā tika nosēdināta Minskā. Tika izdarīts terorisma akts, kuŗa upuri bija ne tikai Lietuvas, bet arī citu ES valstu pilsoņi. Un mēs vēlreiz sapratām, ko šajā reģionā saprotam diezgan labi: mums nākas dzīvot kaimiņos ar režīmiem, kam cilvēktiesības nav svarīga vērtība. Premjēri pārrunājuši arī situāciju pie Lietuvas un Polijas robežas, kur Baltkrievijas institūcijas vairo spriedzi, jo no Baltkrievijas teritorijas vērojamas lielas migrācijas plūsmas.

(Turpinājums 4. lpp.)

LATVIJA DIENU RITĒJUMĀ

(Turpināts no 3. lpp.)

Šimonite uzsvēra, ka Baltijas reģiona un Eiropas Savienības valstis noteikti neatkāpsies no savām vērtībām. Abas valstis turpinās atbalstīt baltkrievu tautas demokrātiskos centienus. Abi valdību vadītāji arī uzsvēra, ka ir būtiski palīdzēt tiem Baltkrievijas pilsoņiem, kas ierodas Latvijā un Lietuvā. Uz ārvalstīm no Baltkrievijas pārceļas arī uzņēmumi, un Lietuva šo uzņēmumu piesaistē ir priekšā Latvijai. Šimonite un Kariņš gan uzsvēra, ka šajā ziņā nepastāv konkurence starp abām valstīm.

***

Saeima nosaka vairākas jaunas atceres dienas

Saeima 16. jūnijā, otrajā – galīgajā – lasījumā atbalstīja par steidzamiem atzītos grozījumus likumā "Par svētku, atceres un atzīmējamām dienām", kas nosaka vairākas jaunas atceres dienas. Noteikta arī jauna atzīmējamā diena – Valsts valodas diena.

Par Nacionālo partizānu bruņotās pretošanās atceres dienu noteikts **2. marts**, par Nacionālās pretošanās kustības piemiņas dienu – **17. marts**. Savukārt **21. novembrī** aicināts atminēties 2013. gada 21. novembrī notikušo traģēdiju, kad, iebrūkot lielveikala *Maxima* jumtam, gāja bojā 54 cilvēki. **15. oktobris** noteikts par Valsts valodas dienu, jo 1998. gada 15. oktobrī Saeima Satversmes 4. pantā nostiprināja latviešu valodu kā valsts valodu Latvijas Republikā.

***

Saeima ievieš ārzemnieka personas apliecību

Saeima 17. jūnijā, atbalstīja grozījumus Personu apliecinošu dokumentu likumā, kas paredz ieviest ārzemnieka personas apliecību jeb ārzemnieka eID karti. Tas būs jauns personas apliecības tips. "Par" grozījumiem balsoja 65 deputāti, bet pret bija 3 parlamentārieši.

Grozījumus sagatavoja Iekšlietu ministrija, kuŗa norādījusi, ka ārzemnieka eID karte nav plānota kā obligāts personu apliecinošs dokuments. Ārzemnieka personas apliecību izsniegs Fizisko personu reģistrā iekļautam ārzemniekam, un to varēs saņemt arī patvēruma meklētājs.

***

Par Latvijas kandidātiem kosmosa ceļojumos

Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) astronautu atlasē pieņemta Latvijas Kosmosa Industrijas Asociācijas prezidenta Paula Irbina un vēl aptuveni desmit citi Latvijas pilsoņu kandidātūra, Latvijas Radio apstiprināja Irbins. Vadoties no publiskie pieejamās informācijas, Irbins pieļāva, ka līdzīgu kandidātūras apstiprinājumu no Latvijas saņēmuši vēl vismaz desmit cilvēku. Viņš stāstīja, ka, uzzinot par pieteikšanās iespēju, vairāki cilvēki no Latvijas organizēja grupu, lai dalītos ar esošo pieredzi, palīdzētu viens otram pieteikuma procesā. "Tas ir pirmais atlases līmenis, kur tiek izvērtēti, vai cilvēka iesniegtie dokumenti, pieredze atbilst darba sludī-

nājumam. Cilvēki, kuŗiem apstiprinājums saņemts, viņu CV, pieteikuma vēstule un citi iesniegtie dokumenti, tiks detalizēti pētīti, lai pēc tam ietu cauri tālākām atlasēm," skaidroja Irbins.

***

Pārrunā aktuālo mazākumtautību jautājumus

11. jūnijā notika ārlietu ministra Edgara Rinkēviča un Eiropas drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Augstā komisāra mazākumtautību jautājumos Kairata Abrahmanova iepazīšanās tikšanās video tiešsaistē.

Ārlietu ministrs puda atbalstu EDSO Augstā komisāra paveiktajam mazākumtautību tiesību aizsardzības jautājumos EDSO reģiona valstīs.

***

Eiropas kultūras galvaspilsētas 2027 statusam pieteikušās 9 Latvijas pilsētas

Kultūras ministrija (KM) noteiktajā termiņā saņēmusi deviņu Latvijas pilsētu pieteikumus Eiropas kultūras galvaspilsētas 2027 statusam – uz to šogad pretendē Cēsis, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Kuldīga, Liepāja, Ogre un Valmiera. Pilsētas jūlijā prezentēs savus pieteikumus neatkarīgi, starptautiskai žūrijai, kas lems par kandidātpilsētu atlasī finālā.

"Eiropas kultūras galvaspilsēta ir viena no zināmākajām Eiropas iniciatīvām. Tai ir divi mērķi – aizsargāt un veicināt kultūru daudzveidību Eiropā un uzsvērt to kopīgās iezīmes, vairojot iedzīvotāju piederības apziņu kopējai kultūras telpai un veicinot kultūras ieguldījumu pilsētu ilgtermiņa attīstībā saskaņā ar to stratēģijām un prioritātēm," atgādina KM valsts sekretāre Dace Vilsone, paužot gandarījumu par plašo Latvijas pilsētu pārstāvniecību šā gada atlasē.

***

40 gadu jubileja Latvijas kino klasikai "Limuzīns Jāņu nakts krāsā"

Ja uz Latviju pēkšņi atlidotu marsieši un viņiem būtu tikai pusotra stunda laika, lai uzzinātu ko vairāk par tautu, kas apdzīvo šo zemīti, tad labākais ieteikums būtu noskatīties filmu "Limuzīns Jāņu nakts krāsā". Jo šajā filmā ar vienkāršo un pat šķietami banālo sižetu ir meistarīgi iekļauta visa latvietības esence: gan mūsu labās, gan sliktās īpašības. Un neticiet, ja kāds saka, ka latviešiem nav humora izjūtas un mēs neprotam par sevi pasmieties: "Limuzīns Jāņu nakts krāsā" pierāda pretējo!

Protams, filmas panākumus lielā mērā kardināja arī izcilais aktieru ansamblis: Lilita Bērziņa, Uldis Dumpis, Olga Dreģe, Baiba Indriksone, Romualds Ancāns, Līga Liepiņa, vēl pavisam jauniņie Gundars Āboliņš un Diāna Zan-

de. Filmas pirmizrāde notika 1981. gadā, kad vidējais latvietis varēja tikai sapņot par iespēju tikt pie privātā auto. Kopš tā laika dzīve Latvijā ir krietni mainījies, bet filmā vērojamas cilvēciskās kaislības joprojām ir labi saprotamas ikvienam. 40 gadu laikā "Limuzīns Jāņu nakts krāsā" ir kļuvis par daļu no mūsu dzīves rituāla, līdzīgi kā teātra draugiem pirms Jāņiem ir izrādes "Skröderdianas Silmačos" skatīšanās vai krieviem gadumijā teju obligāti jāskatās filmu "Likteņa ironija jeb Viegļu garu!".

***

Klajā nācis izdevums "Sakrālās arhitektūras un mākslas mantojums vēsturiskajos Balvu un Ludzas rajonos"

Ziemeļlatgales sakrālo arhitektūras un mākslas mantojumu aprakstījušas mākslas zinātnieci doktore Rūta Kaminska un mākslas zinātniece Anita Bistere. Izdevumā aprakstītie dievnami tika apskatīti, fotografēti un aprakstīti kopš 2016. gada.

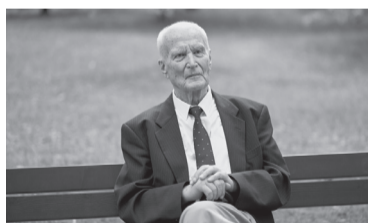
***

Klajā nākusi drāmaturga, režisora un rakstnieka

Laura Gundara grāmata par Latvijas neatkarības aizstāvi Gunāru Astru, izdota apgādā "Dienas grāmata".

***

Chirurgs VIKTORS KALNBĒRZS Mūžībā

(1928. 02.07.-2021.19.06.)

Mūžībā devies chirurģs, Triju Zvaigžņu ordeņa kavaleris un politiķis Viktors Kalnbērzs, paziņoja viņa meita Maija Kalnbērza. Kalnbērzs mūžībā devies 92 gadu vecumā 19. jūnijā. Kalnbērzs publicējis vairāk nekā 260 zinātnisko darbu, ir 86 izgudrojumu autors, kā arī viņam pieder 20 patenti dažādās valstīs, liecina aģentūras LETA apkopotie dati.

1951.gadā Kalnbērzs absolvējis Rīgas Medicīnas institūtu vispārējās ārstniecības specialitātē, 1968. gadā kļuvis par habilitēto medicīnas doktoru. Kalnbērzs vairāk nekā 30 gadus bijis pašreiz likvidētās Latvijas Veselības aizsardzības ministrijas galvenais traumatologs – ortopēds. Operējis Anglijā, Zviedrijā, Portugālē, Itālijā, Bulgārijā, Venecuēlā, Vācijā, Čehoslovākijā, Afganīstānā. 1987. gadā kļuvis par Ziemeļamerikas

VĒSTNIECĪBU ZIŅAS

KANADA. 14. jūnijā Latvijas vēstnieks Kanādā Kārlis Eichenbaums kopā ar ģimeni pēc Kanadas Baltiešu federācijas ielūguma piedalījās 14. jūnija – Komunistiskā genocīda upuru piemiņas dienas pasākumā Toronto rātslaukumā – Nātana Filipsa skvērā. Uzrunā Latvijas vēstnieks Kārlis Eichenbaums aicināja pieminēt padomju masveida deportāciju upurus un aicināja godināt visus komunistiskajā genocīdā cietušos. Piemiņas pasākumā piedalījās vairāk nekā 100 cilvēku, simboliski aizdedzinot piemiņas svečīti. Starp dalībniekiem bija Lietuvas vēstnieks Kanādā Dārijs Skusevičs ar dzīvesbiedri, Kanadas parlamenta deputāts Ivans Beikers, Kanadas Baltiešu federācijas vadītāji un Kanadas baltiešu kopienu pārstāvji.

• 15. jūnijā Latvijas vēstnieks Kanādā Kārlis Eichenbaums Valsts prezidenta Egila Levita uzdevumā par nopelniem Latvijas valsts labā pasnieza **Triju Zvaigžņu ordeni Atim Otto Bredovskim**. Atis Bredovskis ir iecelts par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieku un svinīgā ceremonijā, ievērojot stingros ierobežojošos pandēmijas noteikumus, Kanadas Latviešu centrā Toronto pie Latvijas Republikas Simtgades ozola, saņēma Latvijas augstākā apbalvojuma IV šķiru.

• Latvijas vēstnieks Kanādā Kārlis Eichenbaums, saskaņā ar Ārlietu ministrijas apbalvojumu nolikumu, ar Latvijas Republikas ārkārtējā un pilnvarotā vēstnieka Atzinības rakstu par personīgo ieguldījumu Latvijas un Kanadas attiecību stiprināšanā un nozīmīgu atbalstu Latvijas vēstniecības darbā ilgākā laika posmā apbalvoja Kanadas latviešu sabiedrīkos darbiniekus **Viesturu Zariņu, Uldi Rihardu Loti un Karinu Mieriņu**.

Apbalvojumus saņēmuši Uldis Richards Lote un Karina Mieriņa

DĀNIJA. Atzīmējot Latvijas-Dānijas diplomātisko attiecību simtgadi un sakarā ar Latvijas ārlietu ministra Edgara Rinkēviča darba vizīti Kopenhāgenā, Latvijas vēstniecība Dānijā organizēja nelielu piemiņas brīdi pie pieminekļa latviešu bēgļiem Vestres kapsētā Kopenhāgenā. Ārlietu ministrs nolika ziedus un atklāja informatīvo plāksnīti angļu valodā par pieminekļa izcelsmi un nozīmi saistībā ar latviešu bēgļu Dānijā likteni.

ČECHIJA. 16. jūnijā Latvijas vēstniecība Čehijā Eiropas filmu dienu festivālā demonstrēja Latvijas filmu "Spogulis". Vēstniece Gunta Pastore piedalījās filmas "Spoguli" pirmizrādē kinoteātrī "Svetozor" Prāgā.

Traumu chirurģu asociācijas goda loceklis. Starp daudzajām Kalnbērza veiktajām operācijām īpašu publicitāti ieguvusi dzimuma maiņas operācija, kas 1970. gadā bija pirmā tāda veida operācija. 1990. gadā ievēlēts par Augstākās padomes deputātu kā Latvijas Tautas frontes loceklis. Bijis 6. Saeimas deputāts, no 2005. līdz 2009. gadam arī Rīgas domes deputāts.

***

Ziņas īsumā

• Lielā karstuma dēļ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs (LVĢMC) 19. jūnijā izplatījis **sarkano – augstākā līmeņa brīdinājumu**. LVĢMC šādu tveici raksturo kā ekstremālu karstumu. Temperatūra vietām sasnēgusi +33 gradus. Pērn augstākā gaisa temperatūra Latvijā bija +31,4 grādi, 2019. gadā – +33 grādi, tādēļ šis karstuma vilnis gan pēc ilguma, gan maksimālās temperatūras pielīdzināms 2018. gada jūlijā beigās un augustā piedzīvotajai svelmei. Neparasti, ka tik iespaidīgs karstuma vilnis Latvijā sācies tik agri vasarā. Līdz šim augstākā temperatūra, kas jūnijā novērota, ir +34,6 grādi, kas fiksēta 1973. gada 28. jūnijā Mērsragā, pastāv iespēja, ka tuvākajās dienās šis rekords var krist. LVĢMC brīdinājumu sistēmā noteikts – ja +32 gradu un lielāks karstums saglabājas divas dienas un ilgāk, tas atbilst sarkanajam brīdinājumam un vērtējams kā ekstremāls karstums.

• Pēc mēnešiem ilgas izmeklēšanas **Pasaules Veselības organi-**

zācija (PVO) atklājusi, ka *Covid-19* pandēmijas avots, visticamāk, ir savvaļas dzīvnieku fermas Ķīnā. Šīs savvaļas fermas, no kuŗām daudzās atrodas Juņņāņas provincē, visticamāk, ar dzīvniekiem apgādāja Uhaņas jūras velšu tirgus tirgotājus. Tieši tur 2019. gadā tika novēroti agrīnie *Covid-19* saslimšanas gadījumi.

• Latvijas Arhitektu savienība (LAS) kā piemērotākās novietnes ar vislielāko potenciālu attiecībā uz stratēģisko un pilsētvides attīstību, kā arī ietekmi uz nākotnes sabiedrību Nacionālās akustiskās koncertzāles būvniecībai virza trīs vietas – **Andrejsala Andrejostas ielā 17, Rīgas Kongresu nams Krišjāņa Valdemāra ielā 5 un Rūpniecības preču tirgus teritorija starp Gaiziņa ielu, Prāgas ielu un Turgeņeva ielu**.

• Starptautiskais improvizācijas, džeza un globālās mūzikas festivāls **"Rīgas ritmi 2021"** norisināsies četras dienas un vairākas galvaspilsētas vietās vienlaikus, startējot 30.jūnijā.

• Rīgā no 2. augusta līdz 7. augustam paredzētā **Baltic Pride** notiks vairāki desmiti pasākumu. Šogad pasākuma vadošā tema ir ar galveno lozungu "Līdz visi būsim vienlīdzīgi".

*Saeima trešajā – galīgajā – lasījumā ar 52 balsīm "par" apstiprināja **grozījumus Augstskolu likumā**, lai ieviestu augstskolu pārvaldības reformu. Par to parlamentā sāka lemt pirms aptuveni gada un notikušas plašas diskusijas.

Ziņas sakopojis **P. Karlsons**

JURIS
LORENCIS

Divas dienas, 23. un 24. jūnijā, Latvijā nedarbojās Covid-19 vakcinācijas centri. Lai gan joprojām dzīvojam ārkārtas situācijas apstākļos (par to liecina prasība veikalos valkāt maskas, slēgtie sporta klubi un peldbaseini), šim nelieklajam "atslābumam" bija attaisnojums. Jaņi tomēr ir un paliek gada iecienītākie svētki. Turklāt saslimstība un mirstība no Covid-19 iet mazumā. Pa daļai tas skaidrojams ar to, ka maijā un jūnijā pirmajā pusē vakcinācijas tempi Latvijā kļuva straujāki. Uz Eiropas un pasaules fona mūsu valsts vairs neizskatās tik slikti kā aprīlī. 28. jūnija rītā Latvijā pirmo poti bija saņēmuši 31 %, bet otro – ap 27 % no visiem iedzīvotājiem. Tas ir vairāk nekā, piemēram, Kanādā vai Somijā. Diemžēl jūnija otrajā pusē iezīmējās kāda nepatīkama tendence. No patlaban potētajiem cilvēkiem tikai aptuveni piektā daļa, ap 20 %, saņem pirmo poti, bet pārējie 80 % ar otro poti noslēdz vakcinācijas procesu. Sekas mēs redzēsim pēc mēneša, kad tagadējie pirmās potes saņēmēji dosies pēc otrās potes. Vakcinācijas tempi saruks. Viegli aprēķināt, ka pie šādiem tempiem Latvija nesasnies iecerēto mērķi – 70 % vakcinētas sabiedrības jau septembrī.

Tātad daži cilvēki vai nu nevēlas vakcinēties, vai atliek to uz vēlāku laiku. Mana personīgā pieredze liecina, ka vakcinu noliedzēji jeb

"antivakseri" ir četru veidu. Pirmais – salīdzinoši jauni, spēcīgi un veselīgi cilvēki. Viņi ir pārliecināti, ka nesaslims vai pārslimos viegli, bez simptomiem. Ja darbā prasis, ja gribēšu ceļot ārpus Latvijas, tad sapotēšos, citādi ne! Tas, ka viņu rīcības dēļ var saslimt citi, šos cilvēkus nepārliecina. Otrā kategorija – seniori jau gados. Tie, kuriem Covid-19 var būt liktenīgs, visvairāk uztraucas par vakcīnas "slikto ietekmi". Nekas jauns jau tas nav. Eksistē tāda lieta kā hipohondrija, psihiska problēma, kuņas pamatā ir nesamērīgas rūpes par savu veselību. Ar to sirgstošs pacients pārspilē esošās slimības un pastāvīgi izdomā jaunas, neeksistējošas kaites. Hipohondrijas cēloņi – vientulība, uzmanības trūkums, sabiedrībā kļūstošās tenkas. Paradokss ir tas, ka šoreiz hipohondrija fokusējas nevis uz slimību, bet gan uz sargātāju no tās – uz vakcīnu. Trešos es sauktu par "nogaidītājiem". Viņi principā neapšauba potes iedarbību, taču gaida uz kādu "labāku" un "drošāku" vakcīnu. Ir vēl ceturtais "antivakseru" tips – Covid-19 vīrusa noliedzēji un dažādu savvērestības teoriju (kopā ar vakcīnu ķermenī ievada elektronisku "cipu", vakcīna ķermenī rada ģenētiskas izmaiņas utt.) piekritēji. Par laimi, viņu nav daudz.

Kāpēc tiek apšaubīta vakcinēšanās lietderība? Viens no modernā laikmeta paradoksiem ir tāds,

neraugoties uz to, ka ikdienā izmantojam neskaitāmus tehnoloģiju sasniegumus, ticība zinātnēi sabiedrībā kopumā samazinās. Statistikas dati no Lielbritānijas, kur jau izpotētas ap 76 miljoniem vakcīnu devu, liecina, ka varbūtība nomirt no Covid-19 ir 20 000 reīzu augstāka nekā no iespējamām vakcīnas blaknēm. 1 pret 20 000! Vai tiešām to tik grūti saprast? Izrādās, ir! Psihologs, profesors Ivars Austers nesen kādā televīzijas raidījumā izteicās, ka "visvairāk no vakcinācijas baidās cilvēki bez izglītības, jo viņi nespēj saprast vienkāršus riska aprēķinus". Būt par inženieri, fiziķi vai ķīmiķi vairs nav modē. Tagad visi grib būt sabiedrisko attiecību speciālisti, žurnālisti, tirgziņi, ministriju preses sekretāri utt. Cienijamas un atbildīgas profesijas. Mēs dzīvojam informācijas piesātinātā vidē, kur katrs vārds, katra tenka var radīt neparedzamas sekas. Viens piemērs – nesenais ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa izteikums, ka valsts varētu kaut kādā veidā materiāli atbalstīt cilvēkus, kuri būs gatavi potēties. Kariņš gan nepaskaidroja, ko tieši valdība plāno darīt – izmaksāt noteiktu naudas summu vai rīkot loteriju – par to vēl tiekot spriests. Lūk, kā šo ideju komentēja Rīgas Stradiņa universitātes profesors Ģirts Briģis: "Ir nelogiski maksāt cilvēkam naudu par to, ka viņš ārstējas." Līdzīgos uzskatos ir dak-

tere Ilze Skuja no Latvijas Ģimenes ārstu asociācijas: "Vakcinācija pašreiz sākusī bremsēties tāpēc, ka daļa nepotēto kļuvuši nogaidīdoši – kad valsts par to sāks maksāt?" Patiešām, ir jābūt ļoti tālam no vienkāršā cilvēka ikdienas, lai nesaprastu šāda solījuma sekas. Un nav pat svarīgi, vai to izdomāja pats Kariņš, viņa padomnieki vai veselības ministrs Daniels Pavļuts. Tagad dažs labs pusaudzis atliek vakcinēšanos, jo cer uz naudas balvu – varbūt rudenī, sākoties skolai, varēs nopirkt vēl modernāku mobilo telefonu! Tāpat rīkojas pensionārs, kuŗš skaita katru centu, lai varētu iegādāties vajadzīgās zāles un ziemā samaksāt par apkuri. Jauniešiem slimība nav īpaši bīstama, taču to nepavisam nevar teikt par cilvēkiem jau cienījamus gados. Vietā teiciens – gribējam kā labāk, iznāca kā vienmēr.

Komentējot gauso vakcinācijas tempu, ministrs Pavļuts medijiem paziņoja: "Mēs gatavojam nākamo komunikācijas vilni, nacionāla mēroga integrētu kampaņu par vakcinācijas tēmu. Paralleli strādājam pie reģionālajām kampaņām ar pašvaldībām, un mums arī ir jānodrošina šī vakcinācijas komunikācija vides reklāmā". Cienījamie lasītāji, jūs kaut ko saprotāt? Katrs otrs vārds – svešvārds, pati doma – neskaidra un samudzināta. Tā vietā, lai vienkārši pateiktu – "centīsimies pārliecināt

cilvēkus potēties", tiek lietots atbaidošs ierēdņu žargons. Nav brīnums, ka tauta patlaban vairāk ieklausās nevis politiķos un ierēdņos, bet gan ārstos un sabiedrībā cienītos cilvēkos. Ilggadīgais Rundāles pils mūzeja direktors Imants Lancmanis, komentējot cilvēku bailes no vakcīnas, izteicās: "Tas ir tāpat kā Otrā pasaules kara laikā kāds teiktu – neiešu patvertnē, jo tur ir auksts un es varu saķert iesnas". Ļoti pārliecinošs arguments! Es pats pēc Jaņiem saņēmu otro poti un tagad esmu pilnībā vakcinēts. Ne mirkli neesmu šaubījies – potēties vai tomēr "nogaidīt". Varbūt šajos laikos tas skan nemoderni, bet atzišos – es tiešām ticu zinātnē un modernajā medicīnā. Iespējams, tāpēc, ka jaunībā esmu studējis fiziku un matemātiku. Vēl vairāk – man pat izdevies pārliecināt vairākus skeptiķus, ka potēties nav bīstami. Tāpēc potēsimies paši, lai kuŗā zemē patlaban dzīvojam. Un iedrošināsim to darīt citus!

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība "Laiks-BL"

MAF
Mediju atbalsta fonds

SALLIJA
BENFELDE

14. Saeimas vēlēšanas notiks nākamā gada rudenī, bet partijas un arī no politikas jau sen izkritušie jau sarosījušies. Lai gan partija vēl nav nodibināta, ar bezmaksas avīzīti Latvijas iedzīvotāju pastkastītēs un kļaji nekaunīgiem, brižiem pat melīgiem paziņojumiem un solījumiem glābt Latviju "uzplaucis" Ainārs Šlesers. Kādreizējais satiksmes ministrs un Saeimas deputāts ir bijis ne vienas vien partijas dibinātājs, un 11. Saeimas vēlēšanās pilnībā izgāzās, bija spiests aiziet no oficiālās politikas skatuves, bet tagad savos atbalstītājos sapulcinājis ne vienu vien bijušo politiķi un dažas personas, kuŗu reputācija, maigi sakot, ir ne pārāk tīra. Ja palasa bezmaksas avīzīti, naivam vēlētajam var rasties priekšstats, ka Latvijas valsts eksistē, tikai pateicoties Šleseram, kā, piemēram, nacionālā aviosabiedrība *airBaltic*, virkne viesnīcu, lielveikalu, Rīgas pasažieru osta utt. Aizgūtņēm tiek slavēti arī Šlesera atbalstītāji, kuŗi gan vēl nav solījuši, ka iestāsies partijā un kandidēs vēlēšanās, bet ir gatavi stāstīt, ka Latvijā viss ir slikti un ka tik ģeniālu un gudru cilvēku kā Šlesers Latvijā vēl nekad nav bijis un nebūs. Tiesa gan, piemēram, viens no premjeriem pagājušajā gadā – Vilis Krištopans gan "aizmirst" atgādināt, ka savulaik bija

spiests demisionēt, ka latviešus dēvēja par "rengēdājiem" un ka gadiem ilgi nedzīvoja Latvijā, bet tagad viņa biznesam ir nopietnas problēmas. Arī atjaunotās Latvijas pirmais ārlietu ministrs Jānis Jurkāns, kuŗš ir pārcēlies uz dzīvi Spānijā, ne vārdu nevil, ka kļuva slavens kā Kremļa draugs un atbalstītājs un beigu beigās bija spiests aiziet no politikas. Tāpat arī sabiedrisko attiecību un reklāmas speciālists Ēriks Stendzenieks, kuŗš tagad sola atbalstīt Šleseru ar visiem viņam pieejamiem "instrumentiem", nerunā par to, ka pats tika tiesāts par kokaīna glabāšanu un pazaudēja savu biznesu. Atbalstītāju sarakstu varētu turpināt, tajā esot arī dažs mācītājs un ļoti ticīgs cilvēks, kuŗš savulaik spodrināja Šlesera visticīgākā un svētākā cilvēka tēlu, bet šobrīd darbojas bijušā Rīgas vicemēra Andra Amerika partijā, tā paša Amerika, kuŗš kopā ar bijušo Rīgas mēru Ušakovu nolēma aizbēgt uz Eiropas Parlamentu, jo sastrādātais galvaspilsētas domē var sagādāt krimināllietu.

Toties Aināra Šlesera Facebook lapa ir zaimu, ņirgu un melu paraugstunda. Valsts prezidents tiek dēvēts par "negadījumu", bet Ministru prezidents – par politiķi, kas nogalina Latviju un uzkrāj tai parādu, kas būšot jāmaksā vēl bērnu bērniem. To, ka no minētā

parāda daļa naudas nav jāatdod, bet tas ir Eiropas Savienības (ES) atbalsts vīrusa pandēmijas krīzē skartajai ekonomikai, protams, tautas glābējs ir aizmirsis, tāpat kā nav pamanījis, ka visu laiku opozīcija pārmēt premjeram, ka uzņēmējiem, mediķiem un skolotājiem atbalsts krīzes laikā ir bijis pārāk mazs, ka vajadzēja daudz vairāk. Taču visskarbākie pārmēti gan premjeram, gan Valsts prezidentam ir par to, ka viņi ir nostājušies pret Baltkrievijas diktatoru un slepkavu Lukašenko un Krievijas politiku un tās karognesēja Putina totalitārisma un diktatūras virzienā strauji slidošo politiku.

To, ka 24. jūnijā attiecības ar Krieviju un Turciju, migrācijas jautājumi un ceļošanas ierobežojumi Eiropā bija daži no svarīgākajiem jautājumiem Eiropas Savienības valstu līderu diskusijās, Šlesers nebija pamanījis. Toties pieprasīja, lai Latvijas prezidents tiekas ar Putinu tāpat kā Baidens, jo tas, lūk, uzlabo Latvijai un Krievijas attiecības. To, ka ASV un Krievijas prezidentu tikšanās neko nevarēja un nomainīja Krievijas nostāju un ka vienīgais veids labām attiecībām ar Krieviju ir piekāpties visām tās iegrībām, topošais tautas glābējs ne redz, ne zina.

Un, protams, to, ka brīvība, neatkarība un demokrātija tomēr

prasa upuŗus jeb kā mēdz teikt – par demokrātiju tomēr nākas maksāt katrai paaudzei, topošo Latvijas glābēju neinteresē. To, ka mums aiz robežas divās valstīs veidojas baiss režīms un ka to ignorēt nozīmē riskēt vēlreiz atpapties 1940. gada vasarā, Šlesers pat negrib zināt, tāpat kā to, ka mūsu premjera un Valsts prezidenta paustā nostāja ir vienāda visās Eiropas Savienības dalībvalstīs.

Par visu Šlesera avīzītē un Facebook sarakstīto varētu pasmieties un paraustīt plecus, bet vīrusa izraisītā krīze daudzus ir padarījusi nervozus, nogurušus un dusmīgus. No Krievijas puses pāri robežai skan daudz demagoģijas un melu, kas ietekmē daudz prātus, par ko jau esmu rakstījis ne reizi vien. Un Latvijas valdība ir kļūdījies un minstinājusies, jo koalīcija ir tieši tāda, kāda tā ir, un partijām bieži savas intereses ir svarīgākas par kopējo labumu. Visu atbildību un vainu vieglāk un vienkāršāk ir novelt uz viena cilvēka pleciem, lai gan premjers viens pats valdībā lēmumums nevar pieņemt un nepieņemt. Bet aizvainotajiem un dusmīgajiem ir vienalga, viņi ir gatavi atkal aizstāvēt kārtējo tautas glābēju, balsot par to, kā balsoja 13. Saeimas vēlēšanās par laimes zemes solītājam KPVL, kas tagad izšķīdusi

kā cukurs karstā tējā.

Droši vien retais no iespējamajiem Šlesera vēl netapušās partijas vēlētajiem jautā, kādēļ Ainārs Šlesers tik pēkšņi nolēmis atgriezties politikā? Patiesībā istā atbilde ir ļoti vienkārša: 21. jūnijā Ekonomisko lietu tiesa sāka skatīt otro digitālās televīzijas krimināllietu, kuŗā par krāpšanu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu apsūdzēts arī Ainārs Šlesers kopā ar bijušo politiķi Andri Šķēli. Acīmredzot atgriešanās politikā un nokļūšana pie varas, pēc Šlesera domām, ir vienīgais veids, kā izvairīties no Temīdas.

Tuvojoties vēlēšanām, uzradīsies vēl jauni tautas glābēji un viņu solījumi tiešām būs reibinoši un skaisti, jautājums vienīgi – cik tie būs reāli un kādi būs to patiesie motīvi? Tādēļ, pirms kļūt par kāda glābēja atbalstītāju, ir vērts papētīt viņa pagātni, nostāju un istos darbus.

Šī publikācija sagatavota ar Mediju atbalsta fonda finānciālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par publikācijas saturu atbild biedrība "Laiks-BL"

MAF
Mediju atbalsta fonds

Vēlēšanas tuvojas, dvēseļu glābēji arī

AGITA PUKĪTE,
Neatkarīgās Tukuma Ziņas

Tukuma muzejs saņem vērtīgu dāvinājumu

4. jūnijā Tukuma muzejs saņēma dāvinājumu – **Valfrīda Fromholda-Treija (Walfried Fromhold-Treus 1886-1964) 1924. gadā zīmēto tušas zīmējumu**, kuŗā attēlota Tukuma viduslaiku pils, iespējams, 18. gadsimtā – kā to autors, pēc viņam pieejamās informācijas bija iztēlojis. Zīmējumu dāvināja **Māris Binders**, ar kuŗa gādību muzeja rīcībā pagājušajā gadā nonāca arī Zēbergu dzimtas koks, bet šogad Pils torni taps izstāde par šo dzimtu un Tukuma spirta un iesala fabriku.

Tukuma muzeja direktore **Agrita Ozola** stāstīja, ka jau pirms daudziem gadiem, kad Durbes pili veidota izstāde par muižu dārziem un parkiem, ticis izstādīts Kuldīgas muzeja kollēģu aizdotais Valfrīda Fromholda-Treija zīmētais Kuldīgas pils rekonstrukcijas zīmējums. “Viņš bija viens no Kuldīgas muzeja dibinātājiem. Pagājušajā gadā Kuldīgā norisinājās konference par Kurzemes hercogisti, kur stāstīju par tā laika zīmēm Tukumā: Tukuma baznīcu, Pils torni un galerijas *Durvis* ēku jeb seno aptieku, bet kollēģas – par Fromholdu-Treiju un viņa zīmējumiem, tostarp – ar Kuldīgas vēsturisko durvju attēliem. To vidū bija durvju attēls, par kuru nebija informācijas, bet kas man šķita ļoti līdzīgs mūsu galerijas senajām durvīm. Un tad saņēmu Māra Bindera e-pastu, kas šo stāstu turpināja.”

Māris Binders savukārt izstāstīja, kā pie viņa nonācis Fromholda-Treija zīmējums: “Attālināti dzīvojot, arvien biežāk ieskatījos interneta antikvariātos un mākslas galerijās, meklējot kaut ko dzīvu. Turklāt mīļai mūsu ģimenes draudzenei Ligītai Kovtunai tuvojās dzimšanas diena, tāpēc gribējām viņu iepriecināt. Un tieši tobrīd galerijā *Artembassy* bija nopērkams skaists 1924. gada tušas zīmējums. Kad darbu gatavojāties atdot ierāmēšanai, ar sievu pamanījām zīmējuma otrajā pusē ar zīmuli rakstītus vārdus “sēta” un “Tukums”. Uzrakstīju Agrītai Ozolai uz Tukuma muzeju un vaicāju, vai šis zīmējums varētu būt no Tukuma, un drīz vien saņēmu muzeja pētnieces Intas Dišleres e-pasta vēstuli, kuŗā viņa rakstīja, ka zīmējumam ir liela nozīme Tukuma pilsētas vēsturē un tam būtu jāatrodas muzejā... Tāpēc jutām pienākumu šo nelielo dāvaniņu muzejam uzdāvināt...” Māra stāstu turpina **Ligita Kovtuna**, piebilstot, ka bijusi informēta par šo dāvanu, par šo mākslas darbu, taču jubilejas priekšvakarā saņēmusi ziņu, ka viņas dāvana visdrīzāk tiks dāvināta tālāk: “Tas bija mazliet drāmatiski un vienlaikus – brīnišķīgi. Un tas ir saistīts ar daudz plašāku stāstu. Liktenim ir labpatīcīgs, ka savā redakcijā izdodu arī baltvācu grāmatas. Manu un visas Latvijas skatu baltvācu virzienā pavēra Pēteris Bolšaitis, iztulkojot Zigfrīda fon Fēgezaka darbus, Ernsta fon Menzenkampfa grāmatu “Cilvēki un likteņi senajā Līvzemē”, grāmatu par baltvācu žurnālistu un po-

Tukuma muzeja direktore Agrita Ozola un Māris Binders

litiķi Paulu Šimani, kas izglāba Valentīnu Freimani. Tās ir izdotas mūsu izdevniecībā “Laika grāmata”. Un tagad top viņa tulkotās Vidzemes un Kurzemes burtnīcas no Štafenhāgena. Domāju, kad grāmata būs gatava, to atvērsim šeit, Durbes pili.”

L. Kovtuna atzīmēja arī labo sadarbību ar arhīvu speciālistu un mākslas zinātnieku Māri Branci, kuŗš jau vairākus gadus gādā, lai trimdas arhīvu un mākslas darbi nonāktu Latvijā: “Ir svarīgi pārliecināt tautiešus pasaulē, ka nevar vieglprātīgi izturēties ne pret vienu dokumentu, vēstuli, ne pret vienu it kā

drisku, kas vēsta par vēsturi. Un ikviens var iesaistīties trimdas arhīvu saglabāšanā un nosūtīšanā uz Latviju. Galvenais ir atrast pareizo adresi, un tie galvenokārt ir novadu muzeji.” A. Ozola piebilda: “Pateicoties Mārim Brancim, Tukuma muzejs saņēma arī mākslinieka Laimoņa Mieraņa kundzes gleznu dāvinājumu, kas fotoreprodukciju veidā arvien apskatāms Durbes pils pagalmā ar nosaukumu “Mieriņš muižā”. Un ar M. Brancā līdzdalību iepazīsimies ar Māri Binderu.” M. Binders piebilda, ka šie stāsti ir pārsteidzoši: “Tie atklāj, kā skrienam vēstu-

rei nopakaļ. Mani vecvecāki ir mākslinieki Arvids un Marga Spertāli, un Marga Spertāle ir cēlusies no rūpnieku Zēbergu dzimtas – to Māris Brancis bija sācis pētīt, un viņš arī mūs ar Tukuma muzeju saveda kopā.”

UZZIŅAI.

Dāvinātā zīmējuma autors Valfrīds Fromholds-Treijs, kā stāstīja vēsturniece **Inta Dišlere**, cēlies no ievērojamas mācītāja dzimtas, bijis direktors Tukuma vācu pamatskolā, kas pagājušā gadsimta 20. gados atradās namā Lielajā ielā 19. Bijis Baltijas Landesvēra brīvprātīgais, bet 30. gados no Tukuma pārcēlās uz Kuldīgu, savukārt no turienes kopā ar citiem baltvāciešiem 1939. gadā repatriējās uz Vāciju. Dzīvojot Kuldīgā, viņš bija apceļojis Latviju un dokumentējis kultūras pieminekļus, to vidū Kuldīgas ieliņas, namus un to detaļas.

Ligita Kovtuna “atvadās” no savas dāvanas

WWW.LAIKAGRAMATA.LV

UN KO NU?!

Cena 12, - eiro

Grāmatas “Un ko nu?!” autore Silvija Grigule Džonsa ir Īrijas veclatviete, Zaļajā salā nokļuvusi līdzīgi citiem latviešu bēgļiem pēc Otrā pasaules kara. Māte sešiem bērniem un 13 mazbērniem, Īrijā latviešu vidē atsaucīga ar savu pieredzi un zināšanām. Viņas grāmata ir vērtīgs mazāk zināmas latviešu trimdas stāsts, balstīts faktos. Šī ir vien otrā grāmata par latviešiem Īrijā, kur joprojām mīt un darbojas ievērojama latviešu kopiena.

Grāmata sarakstīta aizraujošā vēstījumā, balstīta faktos, atklājot arī vēsturisko un specifisko laikmeta fonu. Tapusi pēc 13 gadus vecās mazmeitas rosinājuma, tāpēc sarakstīta valodā, kas saprotama arī pusaudžiem.

Grāmatas izdošanu atbalsta PBLA Kultūras fonds

RALFS LIEPA,
LKA E. Smiļģa Teātra muzeja mākslas eksperts

Augšup pa spirāli

Pērnā gada novembrī Dailes teātris atzīmēja savu simto jubileju, taču lielas svinības pandēmijas apstākļu dēļ izpalika. Arī Latvijas Kultūras akadēmijas Eduarda Smiļģa Teātra muzejs plānoja šajā laikā svinīgi atklāt jauno Dailes teātra vēsturei veltīto ekspozīciju, tomēr tās tapšanas darbi neritēja gludi, savukārt decembra sākumā Latvijas muzeji uz vairākiem mēnešiem slēdza durvis apmeklētājiem, kas vēl jo vairāk atlika ekspozīcijas nodošanu publikai. Var jau izteikt arī kādus mistiskus minējumus par Dailes teātra dibinātāja, latviešu teātra ģēnija Eduarda Smiļģa ietekmi uz šādu notikumu gaitu. Taču šāds iznākums mums, Teātra muzeja darbiniekiem, pat izvērtās par labu, jo ļāva nesteidzīgi un rūpīgi turpināt darbu pie ekspozīcijas veidošanas.

Nu tieši vasaras saulgriežos, 21. jūnijā, klātesot Dailes teātra pārstāvjiem, Mūžībā esošo skatuves mākslinieku tuviniekiem, muzeja darbiniekiem un ekspozīcijas tapšanā iesaistītajiem, šī lielā, gandrīz divu gadu garumā idejiski briedinātā un praktiski realizētā ekspozīcija tika oficiāli atklāta apskatei. Ar piebildi, ka darbs vēl turpināsies, ne tikai rudenī to papildinot ar atsevišķām detaļām, bet arī atstājot ekspozīciju atvērta ir iespējams mainīt un papildināt eksponātu klāstu.

Teātra muzejā pilnvērtīga Dailes teātra vēsturei veltīta ekspozīcija nebija bijusi apmēram 30 gadus. Ilgus gadus muzejā bija apskatāma tikai no tā atklāšanas 1976. gadā saglabājusies sadaļa "Latviešu teātra pirmsākumi" (jāpiebilst, ka muzeja tuvākajos plānos ir arī šīs ekspozīcijas rekonstrukcija un pārveide). 2019. gadā, atzīmējot Latvijas Nacionālā teātra simtgadi, tika atvērta šī teātra vēsturei veltīta ekspozīcija, kas muzejā joprojām apskatāma.

Neilgi pēc tās atklāšanas sāku darbu muzejā un drīz vien uzklāusiju direktora Jāņa Siliņa ieceri par Dailes teātra ekspozīcijas izveidi. Tā kā šī teātra vēsture man ir tuva kā no radošā, tā arī teorētiskā aspekta, tad šī iecere izraisīja interesi, un jau veicu pirmos idejiskos uzmetumus. Zinot, ka ekspozīciju paredzēts izvietot divos Smiļģa mājas stāvos, nācās domāt, kā tajos pavēstīt par viena teātra vēsturi simt gadu griezumā. Kopīgi vienojāmies par konceptuālu pieeju, neskatot teātra vēsturi chronoloģiski, bet gan izceļot Dailes teātra atšķirīgo, savrupu raksturu Latvijas skatuves mākslā un akcentējot tā spilgto, inovatīvo dabu, kā arī šim teātrim tik raksturīgās tradīcijas. Ekspozīcijas mākslinieks, scenogrāfs Ivars Noviks atbilstoši iecerei radīja telpu vizualizācijas. Materiāli tika atlasīti tā, lai parādītu visus nozīmīgākos režisorus, scenogrāfus, kostīmu māksliniekus, komponistus un, protams, aktierus – ne tikai katrā laikā vadošos un izcilākos, bet

arī tos, kuŗi šim teātrim veltījuši garāku savu radošās dzīves posmu vai pat visu mūžu, bet nav ierindojušies izcilību plejadē.

Ekspozīcija konceptuāli sadalīta četrās daļās. Kā caurviju tēma kāpnu telpā no pirmā līdz trešajam stāvam ir forma. "Ziedoties formas kultam". To Eduards Smiļģis un scenogrāfs, teātra teorētiķis Jānis Muncis izvirzīja par teātra pirmo piecu pastāvēšanas gadu mērķi. Un tieši spilgta izrāžu forma būtiski ietekmējusi Dailes teātra seju visos laikos, arī šodien. Ekspozīciju ievada foto kollāža, kur redzami visi teātra galvenie režisori, scenogrāfi, nozīmīgākie konsultanti, kuŗiem kādā teātra vēstures periodā bijusi milzu loma tā identitātes veidošanā. Turpat ievadā novietots arī J. Munča makets Dž. B. Šova "Cēzars un Kleopatra" iestudējumam 1924. gadā. Makets, kas līdz ar citiem 1925. gadā tika izstādīts Vispasaules dekoratīvās mākslas un moderno tehnoloģiju izstādē Parīzē, kur teātris guva milzu panākumus, saņemot apbalvojumus, profesionālu vērtējumu un uzaicinājumu sarīkot viesizrādes Parīzē, kas gan finanču trūkuma dēļ nerealizējās. Šis viens makets, manuprāt, ir gandrīz vai kods visai Dailes teātra būtībai – būt virsotnē. Iespējams, tieši teātra pirmajos piecos darbības gados ir ielikts tik spēcīgs enerģijas lādiņš, kas nav zēlojis nevienu. Domāju, ar to arī skaidrojami tie daudzie šī teātra vēsturē sāpīgie momenti.

Bronzas lode – kā simbols teātra aptverošajam Visumam // Foto: Ralfs Liepa

Visās ekspozīcijas telpās izvietotas E. Smiļģa mājas oriģinālās būvdetaļas un priekšmeti, uzsverot, šo telpu vēsturisko nozīmi un to zudušo greznību (gan stipri teatrālo un nosacīto), kāda bijusi Meistara dzīves laikā. Ekspozīcijas ievadā apskatāms arī Smiļģa mājas ozolkoka kāpņu margas fragments, ko aktrise Lidija Freimane 1960. gadu beigās, kad viņa kā Teātra biedrības priekšsēdētāja uzņēmas misiju saglabāt un atjaunot šo ēku Teātra muzeja izveidei, paņēma no kāda apkārtējo māju malkas šķūniņa kā ēkas vandālisma aktu

lietisku pierādījumu. Ideāli ekspozīcijā iekļaujas E. Smiļģa kabinets un mājas zāle otrajā stāvā, kas tomēr visprecīzāk parāda Smiļģa personības un fantāzijas vērienu.

Otrā stāva telpā pirms kabineta un zāles izvietota tā ekspozīcijas daļa, kas atklāj Dailes teātra pasaules un latviešu klasikas darbu uzvedumu tradīciju. Telpas centrā novietots Ojāra Ābola 1970. gados Teātra muzeja ekspozīcijas vajadzībām pēc Oto Skulmes dekorāciju skices V. Šekspīra "Sapnis vasaras nak-

Teātra telpā saskanīgi dzīvo dažādu gadu un režisoru izrāžu tēli // Foto: Ralfs Liepa

režijas eksemplārs Raiņa "Spēļu, dancoju" iestudējumam, kas izmantots gan 1926. gada, gan leģendārā 1956. gada uzvedumam un ko Smiļģis pats iesējis Bībeles vākos. Tieši šīs lugas iestudējums ir kā centrs latviešu autoru klasikas darbu uzvedumu sadaļā. "Cilvēka ceļš pa dzīvi," – tā šo 1956. gada inscenējumu nodefinēja Meistars, kuŗam tas kļuva par radošā darba kvintesenci. Šajā laikā viņš deklarē arī šos tik būtiskos Dailes teātra jaunrades principus – "skaidrība, vienkāršība, kaisli-

gaitā mainīsies), gredzenveida kompozīcijā izsekota Dailes teātrim tik būtiskā iešana līdzīkam, modernajai teātra valodai galveno un nozīmīgāko režisoru iestudējumos. Sākot ar E. Smiļģa un J. Munča tandēmu, kas Latvijas teātri iedzīvināja pavisam jauna veida, modernisma avangarda skatuves valodu, ko nākamajā pakāpē Smiļģis turpināja sadarbībā ar Oto Skulmi. Īpaši izcelts Smiļģa romantisma teātra manifesti un Dailes teātra leģenda – S. Lāgerlēvas "Gesta Berlings" 1933. un 1958. gada iestudējumos. Te foto attēlā redzama arī pirmā iestudējuma Ekebijas majoriene Alma Mača. Dailes teātra pirmskaŗa laikmetīgā ainava nav iedomājama bez Augusta Mitrēvica, kuŗš šeit redzams gan kā Šveiks 1928. gada uzvedumā, gan invalids Bubulis J. Jaunsudrabiņa lugā "Invalids un Ralla" 1934. gada koŗajā inscenējumā. Atraktīvs ekspozīcijas elements ir mietpilsoņa sniegavīra galva, kuŗā iespējams ielīst un skatīt fragmentus no Pēteru Pēterona 1967. gadā iestudētā Imanta Ziedoņa "Motocikla", kur tad arī šādi galvu līdzinieki tika izmantoti. Tas gan nav vienīgais elements, ko apmeklētājs pats var darbināt. Bet visu iepriekš neatklāšu! Sevišķa uzmanība vērsta Latvijas Kultūras kanonā iekļautajai vērtībai – H. Ibsena "Brandā" 1975. gada iestudējumam Arnolda Liniņa režijā ar izcilo Ilmāra Blumberga vizuālo ietēru. Atsevišķi, kā Dailes teātra būtībai īpašs, izcelts leģendām apvītais Mārtiņa Ziverta "Āksta" iestudējums 1938. gadā Kārļa Veica režijā (K. Veics ir viens no teātra vēsturē tik būtiskajiem aktieriem, kuŗš ekspozīcijā redzams vairākos foto attēlos!). Laika ass šajā sadaļā aizvijas līdz pat 2020. gadam. Paies pāris gadi, un šī sadaļa noteikti piedzīvos papildinājumus.

Katra ekspozīcijas sadaļa darbojas kā Dailes teātra būtību atklājošs elements. Mums jāvirzās augšup pa kāpnēm kā pa spirāli, jākoncentrējas uz šī teātra mākslas monumentālo dabu, caur "Spēļu, dancoju" jāsmēlas idejiskais, caur mūzikālo tradīciju – rotaļīgais un teatrālais, lai nonāktu pie atrisinājuma trešajā stāvā, kur mūs sagaida atbilde – "skaidrība, vienkāršība, kaislība".

Nobeigumā maza atkāpe. Gatavojot ekspozīciju, Rakstniecības, teātra un mūzikas krātuves Teātra muzeja krājumā pārcilāju visu Dailes aktieŗu kolekciju piemiņas lietu kastes un ielūkojos atsevišķu kolekciju mapēs. Secināju, ka neesam nemaz tik bagāti, jo ir ļoti daudz robu un melno plankumu materiālu trūkumu dēļ. Tādēļ muzeja aicinājums ir piedāvāt visdaŗādākos materiālus (daŗādas piemiņas lietas, fotoattēlus, rokrakstus, dokumentus utt.), kas vēsta par teātra personību (ne tikai Dailes teātra) radošo darbu un personisko dzīvi. Strādāsim pie mūsu kultūrvēstures saglabāšanas kopā!

Pretējā telpas puse veltīta pasaules klasikas iestudējumu netiešai pēctecībai – no Eduarda Smiļģa "Hamleta" līdz Michaila Gruzdova "Hamletam", no Eduarda Smiļģa "Marijas Stjuartes" līdz Dž. Dž. Džilindžera "Marijai Stjuartei" utt. Šajā sadaļā izstādīts arī viens no muzeja pērnā gada jaunieguvumiem – oriģināls fotoattēls no 1943. gada uzveduma "Romeo un Dzuljeta" ar Artūru Dimiteru Romeo un Austru Šteinbergu Dzuljetas lomā, ko aktrise 1944. gadā, dodoties prom no Latvijas, paņēmusi līdzī un kā liecību par sev mīļu lomu Amerikā ierāmējusi un turējusi goda vietā savā dzīvoklī.

Izejot cauri Smiļģa kabinetam, nonākam tā sauktajā Ziemas dārzā, kas kļuvis par ekspozīcijas telpu Dailes teātra mūzikālās tradīcijas atklāsmēi. No E. Smiļģa "Trejmeitiņām" līdz Dž. Dž. Džilindžera "Oņeginam". Mūzikālajam aspektam Dailes teātri vienmēr bijusi liela nozīme un par to rūpējušies teātra mūzikālie konsultanti, sākot ar Burhardu Sosāru teātra pirmajās desmitgadēs. Šajā telpā līdzās bagātīgam foto un video materiālu klāstam, iespējams arī klausīties dziesmas no teātra mūzikālajām izrādēm.

Ekspozīcija beidzas trešajā stāvā, kas stāsta par Dailes teātra laikmetīgo dabu. Telpā, kas veidota kā teātra skatuves izplatījums un kuŗas centrā izklīduši dažādu izrāžu kostīmi (tie laika

FRAGMENTS NO TOPOŠĀS GRĀMATAS

LĀSMA
GAITNIECE“Kapsēta bez zvana ir tas pats,
kas baznīca bez torņa”

“Ja mākslinieku mīl mājās, tā ir ļoti liela bauda. Tā ir lielākā alga, ko vari saņemt,” – šo savas dzīves atziņu Sergejs Jēgers puda Latvijas Simtgades svinību priekšvakarā 2018. gadā, kopā ar vēl septiņiem savas valsts patriotiem saņemot Jelgavas novada augstāko apbalvojumu “Goda diploms”. Tā ir simboliska pateicība ne tikai par dziedātāja profesionālo karjeru mūzikā, bet arī (un galvenokārt!) par lokālpatriotisku ieguldījumu Jelgavas novada vārda populārizēšanā. Vēl varētu papildināt – par gluži praktisku palīdzību Jelgavas novada Vilces pagastam, kur aizritējuši Sergeja un abu viņa māsu – Allas un Ineses dzīves pirmie gadi.

“Visi bija kā *aptrakuši* ar to valsts Simtgadi, bet mīlēt savu zemi, godāt savus vecākus, vienmēr pateikt labus vārdus, palīdzēt vājākajiem – lūk, tas būs aktuāli vienmēr!” viņš uzskata. Ar savu rīcību mākslinieks nebeidz pierādīt, ka tie viņam nav vien patosa pilni vārdi bez reāla seguma, bet gan paša sirdī izlolota pārliecība.

Sergejs ir dzimis Jelgavā, bērnība pavadīta Blankenfeldes muižā un Kalneniekos, kas atrodas Vilcē, vien nepilnu divu kilometru attālumā no Latvijas-Lietuvas robežas. Tā ir vieta, kur māksliniekam arvien esot pati-

kami atgriezties. “Patiesībā es tur pavadīju tikai vasaras un skolas brīvlaikus, jo mācījos Rīgā,” precizē Sergejs. Laikam ritot, Blankenfeldes muiža gan piedzīvojusi pamatīgas pārmaiņas, taču tā vienlīdz atgādina par bērnību: “Kad braucu tur gaŗām, izjūtas saglabājušās joprojām – garša, smarža, koki, šūpoles.” Sergeja dzīves pirmajos gados muižas ēkā atradās pasta nodaļa, kurā viņa Oma Gunta Vološina strādāja par pastnieci, taču viņš, vēl mazs puika būdams, devās palīgā iznēsāt avīzes, žurnālus, vēstules un pensijas. Iespējams, tieši šīs siltās atmiņas mākslinieku pamudināja rīkoties, kad notika kāda zādzība, kas Vilces iedzīvotājus, īpaši vecākās paa-

dzies ļaudis, krietni samulsināja.

2010. gada augustā Vilces kapsētā atgādījās normāla cilvēka prātam kaut kas absolūti neizprotams – no zvana torņa tika nozagts lielais kapu zvans. Turklāt – tā, izrādās, nebija pirmā reize. Jau pagājušā gadsimta 90. gadu sākumā, kad Latvijā zaga metālu, kur vien tam varēja tikt klāt, Vilces pagastā zvani tika nozagti arī Vaitēņu un Skambiņu kapos.

Lai situāciju vērstu par labu un Vilces kapsēta tiktu pie jauna zvana, mākslinieks nolēma iesaistīties, kopā ar pagasta pārvaldes darbiniekiem rīkojot speciālu akciju. Lai tiktu pie jauna zvana, bija nepieciešams savākt 1500 eiro, kā arī jāatrod vieta,

kur to pasūtīnāt. Par laimi, tolaik vēl darbojās uzņēmums “Liepājas Metalurģis”, un jaunais kapu zvans tika izgatavots tur. Sergejs vēl šodien ar smaidu atceras, ka uzņēmuma pārstāvis viņam atstāja rēķinu par 1500 eiro, ko mākslinieks arī apmaksāja.

“Kapos nozagts zvans, un man tas nav saprotams – nezinu, kā cilvēki, kuri 150 kilogramus smago zvana ir sazāģējuši un nodevuši metālūžņos, guļ mierīgi un kā kapsētā var nebūt zvana. Tāpēc man radās ideja par akciju, lai zvana atgūtu, un es uzrunāju pašvaldības pārstāvjus,” – tā par savu apņemšanos

2012. gada septembrī laikraksta “Jelgavas Novada Ziņas” korespondentam puda mākslinieks. Viņaprāt, kapsēta bez zvana salīdzināma ar baznīcu bez torņa. Zādzība kapos ir kaut kas vairāk par “parastu” zādzību. Tā salīdzināma ar svētvietas apgānīšanu. Lielākā daļa cilvēku, protams, labi apzinās, ka mirušie kapsētās nedzīvo, tāpat kā Dievs nedzīvo baznīcu sienās. Kapi vairāk nepieciešami mums, dzīvajiem, kur pieminēt un atcerēties vistuvākos cilvēkus, kuri kādreiz mums ir nozīmējuši ļoti daudz, taču kuŗu mūsu vidū vairs nav. No šāda aspekta Vilces kapsēta Sergejam ir īpaša vieta, jo tajā apbedīti abi viņa vecāki un 2014. gada maijā arī Oma.

Redzot mākslinieka vēlmi palīdzēt, gatavību iesaistīties puda arī vietējie iedzīvotāji, kuŗu tuvinieki apbedīti Vilces kapos, taču Sergejs šo lietu nokārtoja viens. “Man jautāja, ko darīsim, ja nozags arī šo zvano?” dziedātājs kā joku atstāsta sarunu ar vietējās pašvaldības pārstāvi. “Uz to atbildēju, ka tādā gadījumā nekā cits neatlieks, kā vien atkal pasūtīt jaunu!”

Piebilstams, ka rūpes par Vilces kapiem nav beigušās – mākslinieks rēgulāri iegādājas inventāru (grābekļus, kapļus, spaiņus), lai tie būtu pieejami visiem kapsētas apmeklētājiem.

Uz laikmetu sliekšņa

Valdemārs Kārklīņš stāsta par Fēliksa Cielēna mūžu un darbu

(Turpināts no Nr. 23)

Darbs nepaliek veltīgs: latvju trimdnieki sāk kopot spēkus, dibina Troickas pulku. Izdod laikrakstu “Brīvais Latvietis”, ko Cielēns rediģē; kad Kazaņa krīt, laikraksts turpina iznākt Omskā. Enerģiski Cielēns darbojas vēl Nacionālajā padomē Sibīrijā; taču novembrī Omskā pienāk ziņa, ka Rīgā proklamēta neatkarīga Latvijas valsts, un visiem prāti tiecas uz dzimteni. Sibīrijas latviešu nacionālā padome sūta Cielēnu tālā apkārtceļā uz Parīzi kā pārstāvi Latvijas miera delegācijā.

Ar to noslēdzas atmiņu vija grāmatas “Laikmetu maiņa” pirmajā sējumā. Otrā sējumā sakopotās atmiņas Cielēna dzīve peld mierīgākos ūdeņos, rāmākā laika straumē. Taču tā ne mazāk saistīga ar neparasto vidi, kuŗā nu atraisās Cielēna darbība: gan jaunās valsts parlamentā – viņš ir visu brīvās Latvijas Saeimu loceklis – gan ministra augstajā amatā; 1923. gadā Cielēns ir ārlietu ministra biedrs, bet no 1926. gada decembra līdz 1928. gada janvārim ārlietu ministra Margēra Skujenieka valdībā. Un kas gan gribēs noliegt, ka pirmie desmit gadi likumdošanas iestādēs un

valdībā, kad viss mūsu jaunajā valstī vēl ceļams un veidojams, bija lepnas sajūsmas pilni, bet brīžiem arī asām cīņām bagāti! Cielēns apraksta visu, sākot no tikšanās ar pasaules politiķiem Tautu savienības asamblejā un beidzot ar humoristiskiem epizodiem diplomātu medībās. Lai viņš raksta, par ko rakstīdams, allaž var pabrīnīties par autora ārkārtīgo atmiņu un dzīvo tēlošanas veidu; ik rindā jūtama ne vien izcila inteliģence, bet arī labi vingrināta rakstnieka spalva.

Kad sirmajam valstsvīram jautāju, kādi bijuši paši dramatiskākie momenti viņa dzīvē, F. Cielēns atbild ar plašu un saistīgu vēstuli savā trauksmainajā, nervozajā mašīnrakstā, kuŗā kāda laipna palīdzība ar tinti labojusi dažu burtu, dažu vārdu nejaušas kļūmes; starp citu viņš pastāsta:

“Ir grūti, laikam pat neiespējami noteikti atbildēt uz Jūsu jautājumu, kādi bijuši dramatiskākie momenti manā dzīvē. Mans garais mūžs ir bijis pilns dramatiskiem kāpinājumiem. Kas svarīgākie, neuzdrošinos pateikt. Kā tagad liekas, svarīgas un dramatiskas norises manā dzīvē bijušas

Fēlikss Cielēns 1926. gada 19. decembrī pārņem Ārlietu ministrijas vadību no Kārļa Ulmaņa //Foto: LVKFFDA

sekojošas: kad es 6 vai 7 gadu vecumā Aldeŗu muižā sacēlos pret pūli, kas gribēja neganti pērt kādu kurlu puiku (tas aprakstīts manu atmiņu I sējumā); 1905. gads ir bijis dziļi dramatisks manā mūžā; liela drāmatisma pilns ir arī 1918. gadā Kazaņa un pie Volgas pavadītais laiks, kad tur cīnījies pret Trocki, Daniševski un pulkvedi Vācijā (sk. memuāru I sējumā).

Vēl grūtāk man pateikt, kuŗus brīžus Latvijas neatkarīgajā valstī pats varētu nosaukt par izcili drāmatiskiem. Ātri izšķīroties, tie laikam būtu sekojošie: trokšņaina tautas sapulce Liepājā 1921. gadā, kad kāda kaŗavīru grupa grib traucēt sapulces norisi (par to ir runa memuāru II sējumā daļā par Satversmes sapulces laiku, no daļā Mana politiskā aktivitāte); sadursme Satversmes sapulcē 1922. g. vasarā, manas runas laikā, apspriežot atlīdzības maksāšanu muižniekiem par atsavināto zemi (sk. memuāru II sējuma daļu par Satversmes sapulci); notikumiem bagāts bijis 1927. gads, kad darbojos par ārlietu ministru.

(Nobeigums 9. lpp.)

Uz laikmetu sliekšņa

(Nobeigums no 8. lpp.)

Asi drāmatiskus brīžus pārdzīvoju 1927. g. februārī, marta sākumā sakarā ar leitnanta Oļiņa puča mēģinājumu.

Traģiska saspīlējuma pilns pēdējais gads, ko pārlaidīju demokrātiskajā Latvijā 1932. un 1933. gadā pirms aiziešanas par sūtni uz Parīzi. Mana traģisma pilnā atvadišanās aprakstīta memuāru II grāmatā.

Protams, ka drāmatiskā saspīlētībā pārlaidīju laiku no 1940. gada jūlija līdz 1941. gada jūlijam zem boļševiku varas Latvijā. Sevišķi drāmatiski sakāpinājums 1941. gada maija beigās, kad Rīgas prokurors mani nopratināja. Tikpat lielā saspīlētībā man aiziet 1944. gada pirmie pieci mēneši, kad ļoti aktīvi piedalījos nelegālā pretestības kustībā un kad maija otrajā pusē ar sievu un meitu zvejnieka laivā, lai, kā es nojautu, uz visiem laikiem atstātu dzimteni.

Tas nenozīmē, ka šie pieminētie gadi vissvarīgākie manā mūžā. Izklāstosies varbūt drusku savādi, bet es saku: vissvarīgākais manā mūžā ir 1910. gads, kad man istenībā sākās kopdzīve ar Maiju Eliāsi, kas 1914. gadā kļuva par likumīgu laulību. Galvenokārt tāpēc, ka tuvībā ar viņu es izvērtos par dziļāku kultūras cilvēku un kļuva par rakstnieku. Tas jau drusku redzams atmiņu I un II sējumā. Jūs daudz ko sapratīsiet par manu un Maijas personām, ja uzmanīgi izlasīsiet II sējuma korektūras novilkumā (Laikā, kad rakstīju šīs rindas, Cielēna memuāru II sējums vēl nebija iznācis, bet autors man laipni pagādāja ieskatam korektūras novilkumus – V.K.) nodaļu Sarkanaiss nerrs Valdemāra ielas klosterī. Vēl citā nodaļā ir runa par manu otro drāmu Mitānija – tā arī raksturo manu personību un manu morāles filozofiju.

Galvenais manā mūža darbā – vismaz daudzuma ziņā – veltīts politikai un publicistikai; tomēr daudz sava intelekta un sirds asiņu esmu veltījis arī rakstniecībai.

No literārā viedokļa jānožēlo, ka Cielēns – brīvības cīnītājs, valstsvīrs un politiķis, visiem latviešiem ļoti pazīstams, aizēno otru Cielēnu – rakstnieku un drāmatīķi. Tā darbs arī diezgan plašs un nozīmīgs; taču tas arvien vēl gaida nopietnu un izsmēlošu novērtējumu. Protams, ka to nespēju sniegt arī es šīs īsās apceres ietvarā; tomēr mēģināšu vismaz pieminēt rakstnieka Fēliksa Cielēna galvenos darbus.

Pirmkārt, viņš ir divu drāmu, Sarkanaiss nerrs un Mitānija, autors. Šīs drāmas Dailes teātris izrādīja ar viņa sievas vārdu 1924., resp. 1931. gadā, lai gan sarakstītas tās bij jau 1921. – 22. resp. 1928. – 1929. gados. Tikai dažām personām zināms, ka Cielēns laikā no 1941. līdz 1943. gadam sarakstījis vēl piecas lugas: 1) Starplanētārā sensācija – komēdija, kuŗas darbība notiek Parīzē un kur figurē marsieši un franči; 2) Pulkvedis Hazards – notiek Spānijā 19. g. s. sākumā, darbojas Napoleona karavīri un spānieši; 3) Varas lāsts – Napoleona traģēdija, kur iztirzāta varas problēma; 4) Velna sieva, notiek Spānijā 19. g. s. sākumā, un 5) Jaukā jūlija, risinās

18. g. s. Venēcijā. Vēl minama komēdija Jāzeps un Polivara sieva, kas sarakstīta 1960. gadā un tuvākā nākotnē, cerams, piedzīvos uzvedumu Stokholmā.

F. Cielēns paskaidro:

“Plašākai publikai zināms, ka esmu 1948. gadā Vācijā publicējis latviešu valodā romānu Nāves pavēni; bet tai nav zināms, ka esmu uzrakstījis vēl divus romānus, ko gribu iespiest tuvākajos gados: 1) Saule rietā – sarakstīts 1949. gadā, attēlo Francijas norietu; un daudzu gadu lieldarbs ir mans vēsturiskais romāns Sarkanaiss lielinkvizitors, kur tēlota boļševiku revolūcija un vara. – Bez tam dažādos laikos esmu sarakstījis 10 stāstu. No kuŗiem līdz šim publicēti tikai divi.”

Ja ar līdzšinējo vēl nebūtu pilnīgi atbildēts, F. Cielēns tā atbild uz manu jautājumu par tuvākās nākotnes nodomiem:

“Pašreiz kārtoju korektūras memuāru II sējumos. Tas iznāks 1963. gada februārī vai martā un tāpat kā I, būs pāri par 500 lpp. biezs. – Tad ķeršos pie III sējuma beigšanas. Ir jau pāri pusei uzrakstīts pirmtekstā, vajadzīga tikai galīgā redakcija.”

Ja Cielēns, uzskaitot drāmatiskos savā notikumiem bagātā dzīvē, nobeidz ar braucieni bēgļu laivā uz Zviedriju, tad jāpiebilst, ka tas tomēr nav pēdējais: man šķiet, vēl nozīmīgāks, varbūt pats drāmatiskākais ir laiks, ko sirmis emigrants pašreiz pārdzīvo Stokholmā, klusajā Tegellbrukas ielā. Jo kopš pagājušā gada viņa dzīvē sākusies jauna drāma, ja ne traģēdija.

“Jau 1961. gada beigās” viņš raksta kādam draugam, “sāku manīt zem labās acs aizdomīgu sabiezējumu, kas pats par sevi nesāpēja, bet bija jūtīgs, kad piespiedu pirkstu. Februārī slimīgā vieta strauji gāja uz deguna pusi un gar to leja uz lūpu, kas jutās it kā notirpusi. Nu gan domāju, ka vairs nav labi un piezvanīju Dr. Ogrīnam, lai noskaidrotu, kas tas varētu būt; bija aizdomas, ka tas ceļas no slimās acs.”

Notiek vairākas izmeklēšanas, kuŗās konstatē, ka Cielēnam sācies ļaundabīgs audzējs mutes augšdaļā, kas jau izplatījies uz vaigu. Zviedru ārstu konsilijas vienprātīgs atzinums: nepieciešama steidzīga operācija.

1962. gada martā Cielēnu ievieto klinikā, nākamā dienā notiek operācija – pirmā; seko Rentgena apstarojumi Dienvidu slimnīcā; tie daudziem grūti panesami, taču Cielēns 30 – un vēlāk vairāk – apstarojumu iztur labi, neraugoties uz vājo sirdi. Brīvos brīžos viņš dzīvi tērzē ar istabas biedriem, arī ar bij. sūtni Latvijā Torstenu Undenu, ko slimība nejausi tai pašā laikā novedusi tai pašā slimnīcā. Bieži Cielēnu apciemo dzīvesbiedre Maija, meita Mitānija-Izabella, Lizete Skalbe, citi draugi. Daudz Stokholmas tautieši pastāvīgi apvaicājas pa tālruni par sirmā valstsvīra veselību. Neraugoties uz stāvokļa nopietnību, Cielēns saka:

“Visiem, kas Maijai jautājuši pa telefonu, kā es jūtos, esmu atbildējis ar vienu un to pašu formulu: Ja mani manā drāmatiski raibajā mūžā nav parāvis ne krievu cara laika melnais velns, ne boļševiku varas sarkanaiss jupis, tad tik viegli, šķiet, neparaus arī šis Melāra straumes vēzītis.”

Līdz pat dienai, kad rakstu šīs rindas (1963. g. janvāra beigās) sirmā rakstnieka ticība dzīvei un saviem spēkiem nav satricināta. Viņš atkal ir mājās, savā dzīvoklī. Steigā un nepacietībā top literārais darbs. Kā tas līdz šim tapis, kā tas tagad norit, pastāsta Maija Cielēna:

“Pēc tad kad viņš 1952. gadā

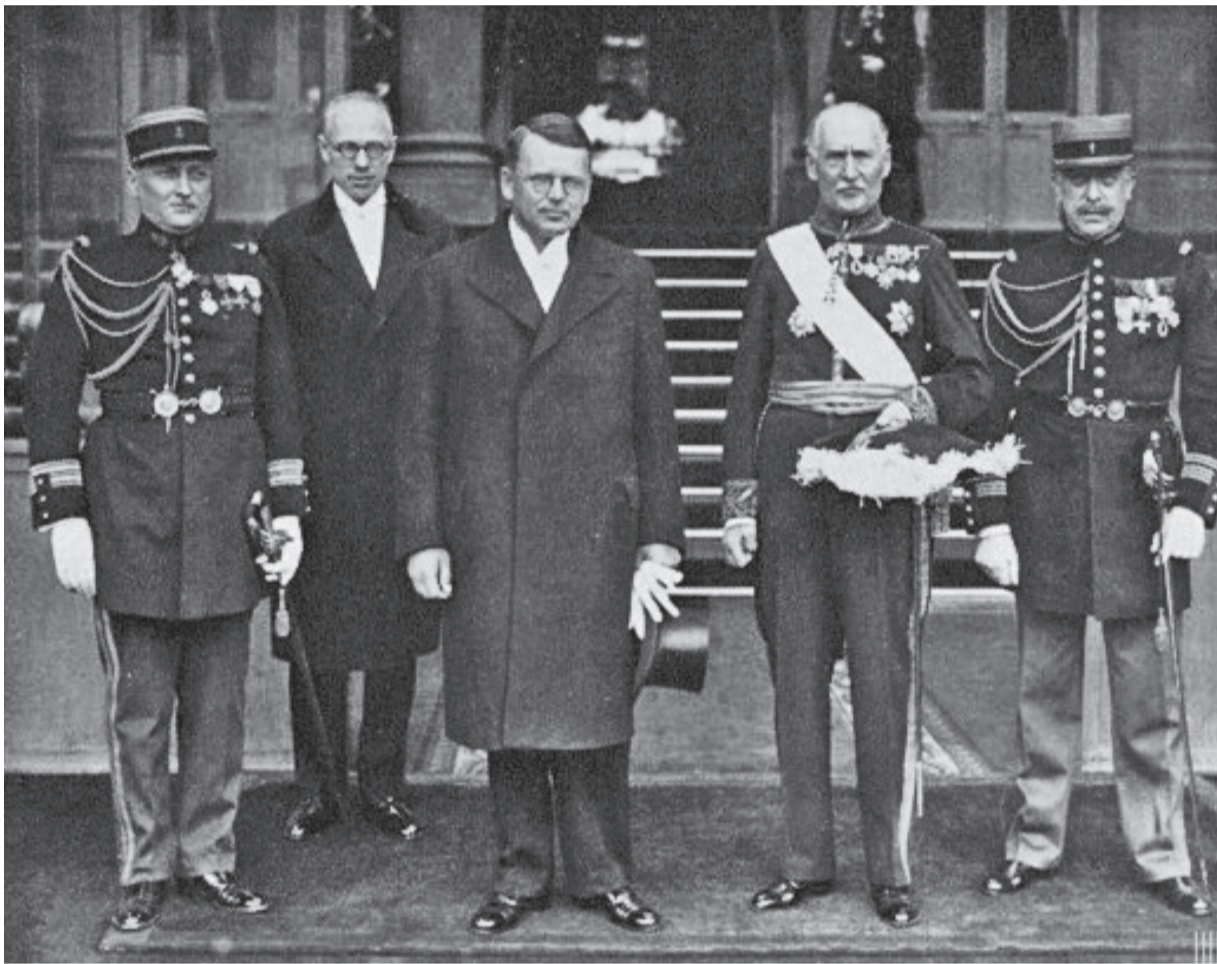
nais vadītājs Jānis Ritums. Iespējām Jānim Abučam ar otro sējumu lielas grūtības, jo tā manuskriptu sūtām ļoti “netīru”, kāds tas nācis no akla rakstītāja mašīnas, ar daudz labojumiem. Pirmā sējuma manuskriptu devām pārrakstīt labai mašīnrakstītājam; tagad taupījām naudu un laiku.

Man tomēr jāsaka, ka akklam autoram ir sevišķi laba atmiņa, un dzirdētus materiālus viņš pats zina izvietot attiecīgās vietās. Visu viņš ir rakstījis pats ar mašīnu, bet sekretārem diktējis tikai pārlabojumus un papildinājumus. Materiālu turēšanai kārtībā kalpo birojs (aktu skapis) ar kādām 24 atvilkņēm. Vīrs ar savu reming-

stādījusi, jo darbu skaits nav vēl pietiekams.”

Tādu ainu sniedz laipnās vēstules; nav šaubu, ka tā patiesa. Un tomēr man nāk prātā cita F. Cielēna slimības laikā rakstīta vēstule kādam draugam. Tur viņš atzīstas, ka apstarojumus pārlaidis ļoti, sirds izturējusi, bet cietusi vispārējā nervu sistēma – “esmu ļoti nervozs”. Un dažus teikumus tālāk, runājot par literāro darbu: “Nu briesmīgi jāsteidzas, jo par vēzi jau nekā nevar zināt: no mutes izdzīs, bet varbūt var ielīst kādā citā vietā!”..

Tā man, Oregonas ielejas kļūsumā un vientulībā, gara acu priekšā tēlojas reiz redzētais, ne-

Piē Elizejas pils pirms akreditēšanas 1933. gada jūlijā

pēc glaukomas operācijas kļuva pilnīgi akls, Fēlikss drīz beidza rokrakstā strādāt un uzsāka mašīnrakstību, kuŗā viņu 6 mēnešu laikā iemācīja kāda aklo biroja darbiniece, ar parasto mašīnu. Tā nu viņš savas tumsas vientulībā, kamēr es gāju pilnas nedēļas darbā, rakstīja savu darbu. Tā sarakstīja 1955. – 1959. gadam savu memuāru biezos I, II un lielāko tiesu III sējumus. Beidzot kādu daļu, lasīju viņam to priekšā pirmajai redakcijai. Otrās redakcijas priekšā lasīšanā (1961. g. un tagad) piedalījās laipnā Skalbes kundze, kuŗa nāk trīs reizes nedēļā, kad es esmu darbā. Ceturtā manā darba dienā jau kopš 1953. gada nāk kāda tikpat laipna zviedriete, kas lasa priekšā angļu un citās valodās. Tā mēs trīs dāmas stāvam viņam vienmēr klāt palīgos, un es vēl vienmēr vakaros. Mans un Skalbes kundzes darbs ir ne vien lasīt priekšā viņa mašīnrakstītos tekstus un izdarīt tajos labojumus, bet arī sameklēt un nolāsīt materiālus. Tam seko korektūras, kas aiz, kas aizņem daudz laika, jo lasām tās divas reizes. Memuāru II sējuma galīgo korektūru vēl lasa labs valodas prātejs, apgāda Memento galve-

tonu parasti raksta ļoti ātri, tikko spēdams sekot straujajai domu gaitai. Gadās pat, ka viņa pirksti nemanot pārlec uz citas taustiņu rindas – tad mums uzrakstīto jāprot “atsifrēt”.

Par vīra slimību var teikt, ka viņš to pārvarēja varonīgi. Slimnīcā viņš sabija pa divām reizēm 4 mēnešus. Pirmā operācija notika pagājušā gada 5. martā, otra, grūtāka, 27. jūnijā. Tagad ik mēnešus notiek kontrole, un ārsti domā, ka vēzis pārvarēts. Vīrs sāka strādāt pie memuāru II sējuma rediģēšanas jau slimnīcā, kur gāju vasaras brīvlaikā ik dienas. Garastāvoklis viņam labs.”

Uz jautājumu, kā viņai sokas ar pašas darbiem, īpaši tēlniecībā, Maija Cielēna atbild:

“Strādāju praktiskā darbā jau kopš 1945. gada Stokholmas universitātes Mākslas vēstures institūtā – līdz 1959. gadam pilnu nedēļas darbu, tagad 4 dienas nedēļā. Pēdējos divus gadus sakarā ar vīra memuāru izdevuma gatavošanu, manas dienas tik aizņemtas, ka pie tēlniecības darba pavisam maz varu tikt. Parastie temati ir portreti un arī kādi iedomu tēli. Nodomi lieli, bet iespēja maza... Nekur neesmu iz-

aizmirstamais, mazais, bet dziļi kulturālais dzīvoklītis Tegellbrukas ielā Hēgerstenā; dzīvoklītis, kur pārvarīgā neatlaidībā lielu darbu steidz veikt garā bagāts cilvēks, kam daudz sakāms tagadējai un nākamajam paaudzēm. “Nu” man briesmīgi jāsteidzas” tā šķiet pati svarīgākā patiesība, ko izteicis šis emigrants, kas veic savu pienākumu; par spīti aklu ma tumsai, par spīti grūtas slimības Damokla zobenam vīrs galvas, viņš strādā gar plašu laikmeta dokumentu, kaislīgi gribēdams, kā tas teikts grāmatas pēcvārdos, “celt pieminēkli tēvzemei un brīvībai”.

Kaut viņam tas izdotos visā pilnībā; kaut tas izdotos visiem citiem, kas zina mūsu uzdevumu un veic to trimdas vientulībā un klusībā – par spīti draudīgajam Damokla zobenam – gadu tecējumam, kaitēm, spēku zudumam; jā arī par spīti kritikas kniņu dūrieniem, un mūsu pašu dažkārt it kā iesnaukušās publikas vienaldzībai... Jo šo pienākumu veikt taču vienīgais, ko varam, lai mūsu dzīve neaizietu bezvērtības neziņā. Fēlikss Cielēns šai nelokāmajā apņēmībā ir izcils paraugs.

CITUR IZLASĪTS

Viltus ziņa par karogu stāstu

Mūsu laikraksta 20. numura 1. lappusē publicējam ziņu ar foto, kā 24. maijā pasaules hokeja čempionāta laikā, protestējot pret Baltkrievijas gaisa telpā ielidojušās Ryanair lidmašīnas sagrābšanu ar mērķi sagūstīt diktatoram Lukašenko un viņa režīmam netikamu personu – žurnālistu Romānu Protaseviču, Rīgas galvu Mārtiņš Staķis un Latvijas ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs nomaiņa Lukašenko režīma sarkani zaļo karogu pret vēsturisko balt-sarkanbalto. Šis karogs, ka bija Baltkrievijas valsts oficiālais simbols 1918. – 1919. gadā un no 1991. līdz 1995. gadam, šobrīd ir baltkrievu opozīcijas simbols. Režīma reakcija bija vētrains – no Baltkrievijas tika izraidīti Latvijas diplomāti ar vēstnieku priekšgalā. Pret M. Staķi un E. Rinkēviču ierosināta krimināllieta, bet pats karogu nomainas fakts pasludināts par “kaŗa pieteikumu.”

Vēl vairāk – karogu nomainu esot organizējis ASV vēstniecība un to “praktiski īstenojis”... mūsu tautietis Nils Students, ASV vēstniecības darbinieks!!! Šo viltus ziņu Latvijas Avīzē apraksta žurnālists Māris Antonevičs, kuŗš arī sazinājies ar Nilu Studentu un uzklaušījis viņa, kā arī ASV vēstniecības viedokli.

***
No karoga stāsta
uztaisa viltus ziņu

Baltkrievu medijos Staķis un Rinkēvičs vispirms kļuva par “nacistiem”. “Mums tika pieteikts karš tāpat kā 1941. gada 21. jūnijā. Ja tādā veidā noņem valsts karogu, tas ir kaŗa pieteikums. Tas ir loģiski, jo pa Rīgas ielām soļo nacisti, un tagad šie nacisti ir noņēmuši mūsu karogu. Tā savulaik izdarīja arī Ādolfs Hitlers. Šo rīcību var salīdzināt ar Trešā reicha darbībām,” intervijā paziņojis Nikolajs Ščokins, kuŗš

Zemessargs Nils Students

pieteikts kā filozofijas zinātņu kandidāts un Nacionālās zinātņu akadēmijas Socioloģijas institūta vadošs darbinieks. Tomēr vienlaikus parādījās arī cita versija – aiz notikušā esot jāmeklē “amerikāņu pirksts”. Drīz vien portāls Rubaltic.ru paziņoja, ka tam izdevies iegūt “pierādījumus”.

“Baltkrievijas karoga apgānīšanu vadījis ASV vēstniecības darbinieks” – publikācija ar tādu virsrakstu parādījās Kremļa propagandas vietnē 28. maijā un vēlāk tika pārpublicēta vairākās citās Krievijas interneta lapās, kā arī izplatīta sociāltīklos. Pie atklāsmēm esot nonākts, pētot fotografijas. No tām varot secināt, ka ASV vēstniecības darbinieks ne vien “iniciējis un koordinējis specoperāciju”, bet arī pats ņēmis nost karogu no masta. “Vīrietis foto balti-zilajā svīterī ir ASV vēstniecības Informācijas resursu centra direktors Nils Students. (...) Citā foto Students stāv aiz piketa dalībniekiem un koordinē viņu darbības,” pārliecināti “analītiķi”, atklājot, ka viņi salīdzinājuši bildes ar N. Studenta profilu un secinājuši, ka tas ir viens un tas pats cilvēks. Lai to pierādītu, turpat klāt pievienota daļa no privātiem atēliem, piemēram, kā N. Students piedalās Zemessardzes mācībās vai redzams kopā ar sievu – bijušo Saeimas deputāti Lolitu Čigāni. Jāpiebilst, ka cilvēkam, kas 24. maijā piedalījies karoga noņemšanā, ir sejas aizsargmaska.

Latvijas Avīze noskaidroja, ka kopā ar ministru un Rīgas galvu fotografijās redzami nevis kādi ASV vēstniecības pārstāvji, bet SIA “VASARIS” darbinieki, kuŗi tehniski nodrošināja svētku noformējuma izvietošanu un noņemšanu pilsētā, bet amerikāņi ar šo notikumu nav saistīti. Mārtiņa Staķa padomnieks ko-

mūnikācijas jautājumos Aleksis Zoldners: “Veikt karogu nomainu sākotnēji ierosināja Rīgas domes frakcijas Par/Progresīvie vadītājs Mārtiņš Kossovičs. Ņemot vērā, ka Rīgas dome nav ārpolitikas veidotāja, Rīgas domes priekšsēdis Mārtiņš Staķis šo akciju realizēja, saskaņojot to ar Latvijas Ārlietu ministriju un uzaicinot piedalīties arī ārlietu ministru Edgaru Rinkēviču. Staķis un Rīgas dome katēgoriski noraida melīgās ziņas par to, ka šajā solidaritātes akcijā būtu bijusi iesaistīta kādas valsts vēstniecība vai kāds no vēstniecību darbiniekiem. Šādu apgalvojumu izplatīšana publiskajā telpā ir vērtējama nevis kā vienkārši dezinformācija, bet gan kā klaji un apzināti meli, kam nav pat attālas saistības ar patiesību.” Arī ASV vēstniecība atbildē Latvijas Avīzei norāda: “ASV vēstniecība Latvijā pasaules hokeja čempionāta laikā nebija saistīta ar karogu nolaišanu /pacelšanu. Neviens vēstniecības darbinieks tur neatradās.” Pats Nils Students sazvānīts apstiprina, ka Krievijas interneta vietnēs publicētās viltus ziņas esot redzējis un pat nedaudz pasmejas par to, ka kādam izdevies saskatīt bildēs līdzību. “Es labi saprotu, kā strādā dezinformācija, šajā gadījumā iemesls tam bija tikai mana darbavieta, citādi es nekad tādā publikācijā nenokļūtu,” uzskata viltus ziņu upuris.

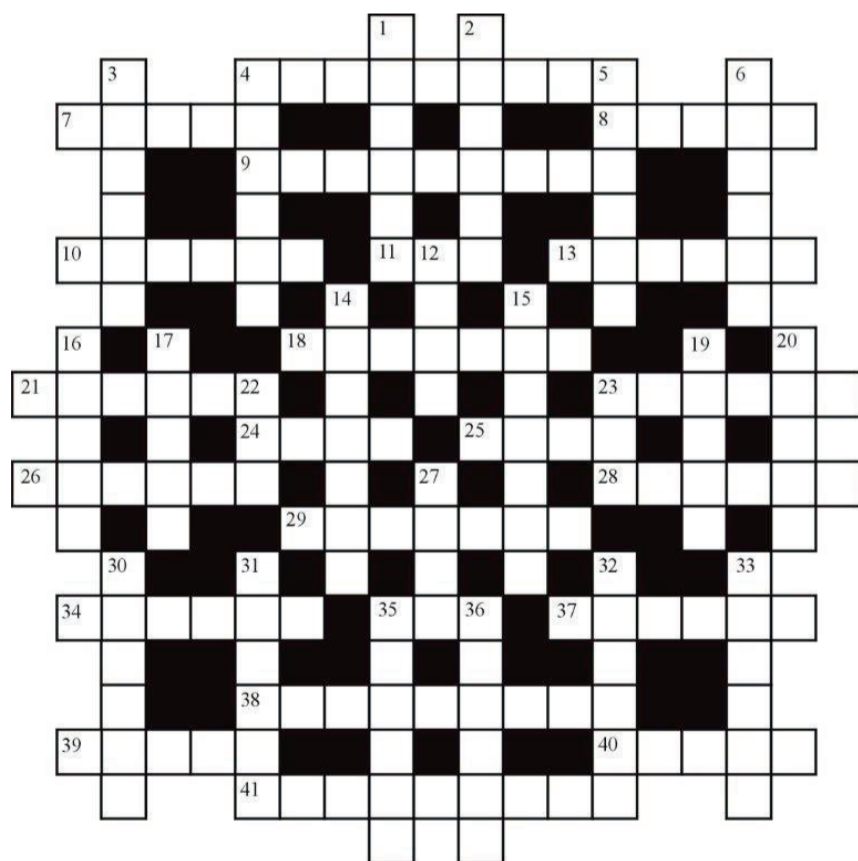
ASV vēstniecība Latvijā līdz šim nebija publiski reaģējusi uz izplatīto dezinformāciju. Kā rakstiskā atbildē Latvijas Avīzei norādīja vēstniecības Preses un kultūras nodaļa: “Mēs nereaģējam uz visām viltus ziņām, ko redzam par vēstniecību vai ASV. Tā vietā mēs koncentrējamies uz pastāvīgu patiesas un precīzas informācijas izplatīšanu un neatkārtotām nepatiesas ziņas.” Taču par interneta troļu upuri tiešsaistē varot kļūt ikviens.

“Dezinformācija tiek izplatīta ļaunprātīgā nolūkā, taču kopumā tā ir ļoti visaptveroša, tāpēc katram informācijas patērētājam ir jāizvērtē lasītā informācija ļoti uzmanīgi, īpaši, ja vēlaties ar šo saturu dalīties ar citiem lietotājiem. Pajautājiet sev – vai tas ir viedoklis? Reklāma? Faktu apkopojums? Kāda ir autora motīvacija? Kur tika iegūta informācija? Ja visi “rūpētos, pirms dalītos”, mazāk cilvēku kļūtu par viltus ziņu upuriem,” aicina vēstniecība.

Red.

KRUSTVĀRDU MĪKLA

Sastādījis KĀRLIS PĒTERSONS

Horizontāli: 4. Apdzīvota vieta Smiltenes novadā. 7. Latviešu rakstnieks (1929-2013). 8. Kandidorejas izstrādājums. 9. Uzbudināts, nemierīgs. 10. Vēsturiska mērvienība garuma mērīšanai. 11. Griezīgs. 13. Sporta sacensību sākuma moments. 18. Bērnu infekcijas slimība. 21. Pilsēta Itālijas ziemeļos. 23. Pilsēta ASV dienvidos. 24. Valsts Dienvidamerikā. 25. Latviešu dzejnieks (1901-1950). 26. Apdzīvota vieta

Kuldīgas novadā. 28. Ļoti izturīgs. 29. Senas, senlaiku. 34. Linu vai vilnas apģērbs senajiem romiešiem. 35. Izcili kara lidotāji. 37. Valsts Āfrikas ziemeļrietumos. 38. Uzņēmuma vadītājs. 39. Iepriekšējā dienā. 40. Iecere. 41. Ēdamas sēnes.

Vertikāli: 1. Bezdarbīga, nekustīga. 2. Vingrošanas ierīce. 3. Sekla vieta upē. 4. Valsts Āfrikas dienvidos. 5. Neparasti svešzemju augi vai dzīvnieki. 6. Speciāls,

atlasīts komplekts, maisījums. 12. Lūk! 14. Cienījama precēta sievietē senajiem romiešiem. 15. Folkloras sacerējumi. 16. Indīgas čūskas. 17. Maņu orgāni. 19. Policista gumijas nūja. 20. Tēls V. Lāča romānā “Zvejnieka dēls”. 22. Pilsēta Vidzemē. 23. Valņveida paugurs. 27. Alkoholisks dzēriens. 30. Neaizpildītas. 31. Modra, žirgta. 32. Suņu šķirne. 33. Vērtspapīrs. 35. Gatves. 36. Gājēju celiņi apdzīvotās vietās.

Horizontāli: 1. Vēlāk. 5. Etaps. 8. Robusts. 9. Vakanta. 10. Taurupe. 12. Tūris. 13. Kontrasts. 14. Pele. 17. Alabama. 19. Slozene. 21. Nante. 23. Karnalīts. 24. Riskantas. 26. Store. 27. Kasijas. 30. Santusa. 33. Jasi. 34.

Terenkūrs. 35. Sava. 38. Slaveni. 39. Neslava. 40. Lakrica. 41. Traps. 42. Skati.

Vertikāli: 1. Vakcīna. 2. Lēni. 3. Krakova. 4. Kubertēns. 5. Estētes. 6. Alus. 7. Skujene. 9. Vētra. 11. Esene. 15. Tasmanija. 16. “Fornarina”. 18. Lavanda. 20. Napalms. 21. Notis. 22. Elite. 25. Komentāri. 27. Kojas. 28. Sastapt. 29. Sterils. 30. Sirēnas. 31. Ūkajali. 32. Alata. 36. Meka. 37. Usma.

Jaunākā informācija sociālajos tīklos:

www.facebook.com/brivalatvijawww.twitter.com/briva_latvijaMājaslapa: www.brivalatvija.lv

Amerikas Latviešu apvienības pirmie darbības gadi Latvijas Valsts archīva dokumentos

(Turpināts no 2. lpp.)

Informācijas biroja darbā ietilpa ziņu iegūšana par latviešu interesējošiem notikumiem un apstākļiem okupētajā Latvijā un ārpus tās, šīs informācijas pareiza izvērtēšana, darot to pieejamu kā tautiešiem, tā Rietumu demokrātijas sabiedrībai, izdodot dažādus izdevumus. Birojs informēja latviešu sabiedrību arī par ALA darbību un uzturēja sakarus ar ASV Kongresu, valdību, sabiedrību.

Sporta birojs apvienoja latviešu sporta jaunatni, atbalstīja dažādas sporta nozares, pasākumus, tādējādi nodrošinot jaunatnes fizisko attīstību. Savukārt Izglītības birojs koordinēja latviešu skolu darbu, gādāja par jaunu skolas grāmatu manuskriptiem, mācību līdzekļiem un skolu programām.

Pasaules brīvo latviešu apvienības dibināšana

Jau pirmajā ALA kongresā radās pārrunas par atsevišķu kontinentu un valstu latviešu centrālo organizāciju sadarbību. Arī visas iesaistītās latviešu centrālās organizācijas citviet pasaulē izteica vēlmi par kopīgas latviešu organizācijas nepieciešamību, un par šādas organizācijas mājokli proponēja ASV ALA Centrālā valde ar Vispasaules latviešu apvienības jautājumu nodarbojās aptuveni divus gadus. 1954. gada 20 februāra valdes sēdē P. Lejiņš iepazīstināja ar pirmprojektu, kas noteica nodibināt Brīvās pasaules latviešu apvienību, kuŗas mērķis būtu sekmēt latviešu tautas atbrīvošanu un Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu, kultūras saglabāšanu un jaunradi un palīdzību visā pasaulē izkaisītiem latviešiem. 1955. gada 5. marta valdes sēdē projekts pieņemts un izsūtīts visām kontinentu un valstu latviešu centrālām organizācijām ar lūgumu to pieņemt un paziņot par savu iestāšanos. 1956.

gada 25. februārī Brīvās pasaules latviešu apvienība (vēlāk pārdēvēta par Pasaules brīvo latviešu apvienību) oficiāli uzsāka savu darbību.

ALA un baltiešu cīņa par radio raidījumiem uz Baltiju

Pēc ALA uzskatiem, visefektīvākais līdzeklis, lai veicinātu personisko brīvību un nacionālo neatkarību, bija koordinēt cilvēkiem necenzētas ziņas, idejas un domas, kas uzlabotu un nostiprinātu viņu uzskatus un tādējādi palielinātu viņu vēlmi un sapratni, kā arī iespējas pēc brīvības. ASV valdības financētajiem *Radio Brīvā Eiropa* un *radio Brīvība* bija iespējas un pieredze, lai sniegtu šo palīdzību radiopārraižu veidā visu trīs Baltijas valstu valodās. *Radio Brīvība* raidīja 24 stundas 18 valodās, bet ne latviešu, igauņu un lietuviešu valodās, par ko ALA uzsāka intensīvu cīņu. Šī jautājuma risināšana nemitīgi atdūrās pret šķēršļiem gan raidītāja atrašanās, kas būtu gatavs šādus raidījumus ietvert savās programmās, gan līdzekļu sagādē un kvalificētu darbinieku nodrošināšanā. Paralleli šai cīņai, 1967. gada sākumā ALA pārņēma radio "Madride" raidītāja latviešu valodas radio raidījumu uzturēšanu. Informācijas biroja radio raidījumu nozare bija atbildīga par radio raidījumu programmu sagatavošanu un norisi. Raidījumi notika katru dienu no 9.15 līdz 9.30 vakarā, pēc Latvijas laika, par politiskiem, kulturāliem un sociāliem jautājumiem. Raidījumi tika veidoti līdz 1972. gada 1. novembrim, jo ievāktā info rādīja, ka krievu traucētāju dēļ raidījumus Latvijā nevar pietiekami labi dzirdēt, lai tie atmaksātos.

Komunikācija par radio pārraidēm *Radio Brīvā Eiropa* un *radio Brīvība* latviešu valodā uz Baltijas valstīm pārgāja augstākā līmenī ar ASV senātu. Īpaši aktīvi bija informācijas biroja vadītājs Ilgvars Spilners un Uldis Grava.

Apspiesto tautu nedēļas sanāksmē. Uzstājas ALA pārstāvis Valdemārs Lambergis. 50., 60. gadi // Avots: LNA Latvijas Valsts archīvs

ALA Kongress Filadelfijā, 1969. gads. ALA Informācijas biroja vadītājs, ALA valdes loceklis Ilgvars Spilners // Avots: LNA Latvijas Valsts archīvs

Abas radio stacijas 60. gadu beigās un 70. gadu sākumā piemeklēja krīzi – radās draudi, ka ASV valdība varētu pārtraukt šo radio financēšanu. Spilners vadīja vērienīgu vēstulju akciju senāta locekļiem, ar lūgumu turpināt atbalstīt radio financēšanu. Tādējādi ALA veica nozīmīgu pieešanu, lai saglabātu šīs program-

mas. ASV kongress apstiprināja budžetu un ļāva radio turpināt darbu. 1973. gadā piešķirti 38,5 miljoni ASV dolāru, savukārt *radio Brīvība* komitejas prezidents beidzot atbalstījis raidījumus baltiešu valodās, un 1974. gada budžetā jau šim nolūkam bija paredzēti 350 000 – 400 000 ASV dolāri, tādējādi pēc vairākiem gadiem šī cīņa beidzot bija izcīnīta – 1975. gadā tika sākti regulāri raidījumi latviešu valodā.

Citas politiskās aktivitātes

Trimdas latviešu vidū valdīja pārliecība, ka kaŗu Baltijas valsts atbrīvošanai neviena pasaules valsts nesāks, arī ANO ne. Latvijas atbrīvošanas iespējas tika meklētas politikas laukā, kur tika mēģināts izkustināt Baltijas valstu problēmu, un to ALA centās darīt, būdami redzami starptautiskajā arēnā, īpaši uzturot kontaktus ar ASV valdību, kā arī periodiski sagatavojot dažādas rezolūcijas un vēstulju akcijas. ALA delegācija no 1954. līdz 1960. gadu beigām aktīvi piedalījās Apspiesto tautu nedēļās, kuŗu mērķis bija atgādināt brīvīgai pasaulei, ka vairāk nekā 100 miljoni cilvēku Austrumeiropā ir zaudējuši neatkarību. 1956. gadā ALA sāka atbalstīt un sadarboties ar Apspiesto Eiropas tautu Asambleju, ko veidoja Padomju Savienības apspiesto Austrumu un Viduseiropas tautību izcelsmes ASV pilsoņu organizācijas, atbalstot brīvības centienus un komūnisma apkarošanu ASV. ALA piedalījās arī ASV organizācijas "All American Conference to combat communism" gadskārtējās konferencēs, kuŗu mērķis bija komūnisma apkarošanas sekmēšana.

Pēc pirmajiem 20 aizvadītajiem gadiem ALA ar saviem darbiem un panākumiem bija ieguvusi atzīšanu, cieņu un respektu ne vien brīvās pasaules latviešu sabiedrībā, bet arī pie ASV valdības, Kongresa un citu tautību sabiedriskām un nacionālām organizācijām.

Divdesmit gadu pastāvēšanas laikā ALA bija veicinājusi Amerikas latviešu labklājību, labu pilsonību, izglītību un kultūras dzīvi, pārbagātu ar latviešu mantojumu. Tie ir stipri pamati, uz kuŗiem ALA balstās vēl šodien.

ALA priekšsēdis Pēteris Lejiņš atklāj 1953. gada Amerikas Savienoto Valstu Latviešu vispārējos dziesmu svētkus Čikāgā // Avots: LNA Latvijas Valsts archīvs

Brīvā Latvija

reklāmas cenas Latvijā

Cena – 1,15 eiro
par cm² ierāmējumā
Atlaides par reklāmas
publicēšanas biežumu:

- Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 2 reizes, paredzēta atlaide 10 % apmērā no parastās cenas.
  - Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 3 reizes, – 15 % no parastās cenas.
  - Atkārtojot vienu un to pašu reklāmu 4 reizes un vairāk, – 20 % no parastās cenas.
- PRIVĀTSĻUDINĀJUMIEM:
● 0,60 eiro par 1 cm² ierāmējumā.
SĒRU ĻUDINĀJUMS:
● NB! 60 eiro

Pasta adrese:

Gertrūdes iela 27

Rīga, LV - 1011

Tālrunis + 371 67326761

Tālrunis +371 67326784

Darba laiks:

Pirmdien – 9-17

Otrdien – 9-17

Piektdien – 9-13

BRĪVĀ LATVIJA

Latvijas reģ. nr. 1144.
Rietumeiropas latviešu laikraksts,
iznāk sestdienās, 48 reizes gadā.

Redaktore: Ligita Kovtuna
Brīvā Latvija redakcija:
Gertrūdes iela 27, Rīga, LV-1011
(Darba laiks P,O: 9-17, Pk: 9-13)
Tālr. (redakcijā) +371 67326761,
+371 29439423,
Tālrunis: +371 67326784.
e-pasts: redakcija@brivalatvija.lv

ABONEMENTA MAKSA:

Brīvās Latvijas digitālo versiju
varat pasūtīt tāpat kā līdz šim.
• par 12 mēn. (48 nr.) EUR 55 (550 SEK)
• par 6 mēn. EUR 30 (300 SEK)
• 1 nedēļu EUR 2 (20 SEK)

To varat izdarīt caur *Brīvās Latvijas*
mājaslapu: <http://www.brivalatvija.lv/abone-internet>.

Izdrukājot iespējama krāsaina versija.

Tiem *Brīvās Latvijas* lasītājiem,
kuŗi tomēr vēlas lasīt avīzi drukātā versijā,
piedāvājam pasūtīt Amerikas latviešu avīzi *Laiks* – tie paši 48 numuri
gadā, 20 lappuses, to skaitā 8 lpp. tās pašas,
kas kopš 2001. gada bijušas kopīgas abām avīzēm.

Iespēja saņemt *Laiku* pa gaisa pastu no ASV.

- par 6 mēn. – EUR 186
- pa parasto pastu no Latvijas – 6 mēn. EUR 86

Dāvanā *Laika* Mākslas kalendārs 2021!

Samaksa: naudu ieskaitot SIA VESTALK kontā:
AS SEB banka, kods UNLALV2X,
nr.: LV80UNLA0050016243516,
ar piezīmi BL

un norādot vārdu, uzvārdu un adresi.
Latviešu organizāciju un **privāto sludinājumu** maksā EUR 6,-, par 10 mm
augstu vienslejiģā platumā aizņemtu telpu. **Sēru sludinājumi** (10,6 cm x 7 cm)
EUR 60,-

Komerciālie sludinājumi EUR 12 par 1 slejas cm.
Atlaides atkārtotām reklāmām.

Ar autora vārdu, iniciāļiem vai segvārdu parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas. Par līdzstrādnieku honorāriem nepieciešama iepriekšēja vienošanās. Par publikācijās minēto faktu precizitāti atbild autors.

Lūdzam ziedojumus iemaksāt:
Biedrības Laiks-BL kontā –
SEB Banka,
nr.:LV60UNLA0050018705154

SPORTS

SPORTS

SPORTS

SPORTS

KRISTAPS PORZIŅĪS
NO AMERIKAS IERĀDIĒS
LATVIJĀ

Latvijas slavenākais basketbolists, NBA kluba Dalasas *Mavericks* spēlētājs Kristaps Porziņģis ieradīs savā dzimtenē. Godinot basketbolista ierašanos, nacionālā aviokompānijas *airBaltic* savos sociālo tīklu kontos publiskojuši attēlu, kurā Porziņģis pozē kopā ar pilotiem un stjuartēm.

“Vai zinājāt, ka latviešu basketbolists Kristaps Porziņģis ir 2 metrus un 21 centimetru garš? Esam priecīgi viņu šonedēļ uzņemt uz klāja. Laipni lūgts atpakaļ mājās, Kristap!” pausts lidsabiedrības ierakstā.

Porziņģis Latvijā atgriezies deviņas dienas pēc tam, kad viņa pārstāvētā Dalasas *Mavericks* komanda NBA izslēgšanas spēļu pirmajā kārtā izšķirošajā, septītajā, spēlē zaudēja Losandželosas *Clippers* un noslēdza sezonu.

Medijos ilgāku laiku tīrā Porziņģa un Dalasas komandas otras zvaigznes Lukasa Dončiča nesaprašanās laukumā. Jau kopš preses konferences pēc *Mavericks* un *Clippers* vienību pēdējās spēles Dalasas kluba pārstāvji saņēmuši vairākus jautājumus par Porziņģa nākotni komandā.

NEIZCĪNA CEĻAZĪMI UZ
OLIMPISKĀJĀM SPĒLĒM

Latvijas plūdmales volejbolisti Aleksandrs Samoilovs/Jānis Šmēdiņš Hāgā cieta zaudējumu CEV Kontinentālā kausa finālturnīra pusfinālā otrajā spēlē, paliekot bez ceļazīmes uz Tokijas Olimpiskajām spēlēm. Turnīrā ar pirmo numuru izliktie Samoilovs/Šmēdiņš ar rezultātu 1:2 (21:18, 22:24, 15:17) zaudēja nīderlandie-

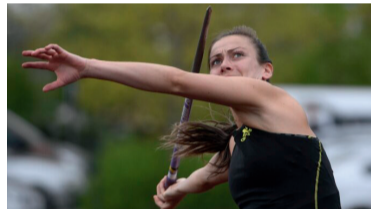
šiem Kristiānam Vārenhorstam/Rubenam Penningam, kuņiem bija piektais numurs. Serijā līdz divām uzvarām Latvija ar 0:2 atzina Nīderlandes pārkumu.

Samoilovs piedalījās iepriekšējās trīs olimpiskajās spēlēs – 2008. gadā ar Mārtiņu Pļaviņu, 2012. gadā ar Ruslanu Šorokinu un 2016. gadā ar Jāni Šmēdiņu. Savukārt Šmēdiņš olimpiskajās spēlēs pirmo reizi spēlēja 2012. gadā, kad kopā ar Mārtiņu Pļaviņu Londonā izcīnīja bronzas medaļu.

Iepriekš vietas Tokijas Olimpiskajās spēlēs izcīnīja Mārtiņš Pļaviņš/Edgars Točs un Tīna Graudiņa/Anastasija Kravčenoka. Pļaviņš/Točs kā ceļazīmi izcīnījušais duets nevarēja piedalīties Kontinentālā kausa finālā.

PIETUVOJAS
OLIMPISKĀJĀM
NORMATĪVĀM

Šķēpmetēja Anete Kociņa Jelgavā ar pēdējo mēģinājumu izrāva uzvaru Latvijas čempionātā vieglatlētikā un nebija tālu, lai izpildītu olimpisko normatīvu.

Anete Kociņa

OSTAPENKO ĪSTBORNAS
TURNĪRA FINĀLĀ UZVAR
KONTAVEITU

Latvijas sieviešu tenisa pirmā rakete Aļona Ostapenko izcīnīja uzvaru Īstbornas WTA 500 vien-spēļu turnīra finālā, kuņā pārspēja Baltijas pirmā rakete Anete Kontaveitu.

Turnīra rīkotāju speciālo ielūgumu saņēmusi Ostapenko (WTA 43.) finālā ar 6:3, 6:3 uzvarēja Igaunijas pirmo raketi Aneti Kontaveitu (WTA 27.). Abas tenisistes spēles sākumā demonstrēja stabili sniegumu un uzvarēja savos serves geimos 1:1. Trešajā gei-

mā Kontaveita savu servi zaudēja pašas kļūdu dēļ. Pirmos divus breikpunktus igauņietei izdevās atspēlēt, bet trešajā piegājienā Ostapenko ar sitienu pa diagonāli no neērtā tvēriena bumbu raidīja laukumā un ieguva pārsvaru (2:1). Nākamajā geimā Ostapenko ar labām servēm ātri panāca 40:0, vēlāk sekoja divas kļūdas, bet izšķirošajā izspēlē bumbu tiklā iesita Kontaveita – 3:1.

LATVIJAS JAUNĀ CERĪBA
BOKSĀ – DĀMA

Beatrise Rozentāle

Latvijas jaunā un perspektīvā bokssere Beatrise Rozentāle pasaules jauniešu čempionātā Polijā svāra kategorijā līdz 64 kilogramiem izcīnīja bronzas medaļu, kas ir visu laiku labākais sasniegums Latvijas boksa šajā vecuma grupā. Tas ir liels sasniegums, jo sieviešu bokss Latvijā nav masveidīgs. Ko pati bokssere saka par savu izvēlēto sporta veidu?

“Man gan nepatīk, ka boksu sauc tikai par vīriešu sporta veidu. Tajā ir nepieciešams ne tikai spēks un izturība, kas it kā būtu vīrišķīgas īpašības. Tas ir kas daudz vairāk. Vispār esmu nodarbojusies ar vairākiem sporta veidiem jau no mazotnes. Trenējos basketbola skolā “Rīdzene”, gāju modernajās dejās un citos. Basketbolā kopumā notrenējos astoņus gadus, bet mans brālis gāja boksa,

tāpēc nolēmu pamēģināt arī es. Man uzreiz iepatikās un ātri sapratu, ka tas būs mans sporta veids. Viss notika tiešām strauji – pirmajā treniņā iepazinās kas, ko un kā, bet otrajā jau *sparingoju* ar puīšiem. Paralleli vēl trenējos basketbolā, bet tas netraucēja tikai pēc vienas nedēļas boksa treniņu aizbraukt uz sacensībām. No sākuma trenējos pie Viktora Bites un bokss nebija mana prioritāte. Aizvien galvenais uzsvārs tika likts uz basketbolu. Man ļoti patika bokss, bet bija spiediens no ģimenes, ka jāiet basketbolistes ceļš un tāpēc klausīju. Pagāja laiks un sapratu, ka ir jāizdara izvēle, kuņā virzienā iet. Onkulis atrada iespējas kikboksā un boksa skolā “Rīga”, tad arī pieteicos tur. Tobrīd man bija 16 gadi un kopš tā laika fokusējos tikai uz to.”

NERETNIEKS PIRMS
TOKIJAS OLIMPISKĀJĀM
SPĒLĒM MAINA ZIRGU

Latvijas vadošais konkūrists Kristaps Neretnieks Tokijas Olimpiskajās spēlēs startēs ar zirgu *Valour*. Lai arī Neretnieks olimpisko kvalifikāciju izcīnīja ar zirgu *Moon Ray*, pēc spēļu pārceļšanas sportistam startam Tokijā bija jāmeklē jauns zirgs, ziņo Latvijas Jātņieku federācija (LJF).

“*Valour* ir 11 gadi, tie ir paši spēka gadi lielajā sportā, viņš ir liels, atlētisks zirgs ar lielu lēksi. Ar *Valour* esam startējuši kopā šī gada pavasarī, kad arī izpildījām olimpisko normatīvu. Mūsu pirmajā pārlešanās kopā aizlecām līdz otrai vietai deviņu spēcīgu zirgu konkurencē Čehijā 150 cm maršrutā, trīs zvaigžņu statusa sacensībās. Kopumā *Valour* ir cerīgs partneris”, par zirgu saka Kristaps Neretnieks.

Šobrīd Neretnieks ar komandu bāzējas Vācijā privātā stallī, kur gatavojas startam Tokijā un aktīvi startē sacensībās. *Valour* ceļu uz Tokiju sāks 17. jūlijā, kad kopā ar citiem olimpiskajiem zirgiem došies uz karantīnu Āhenē (Vācijā), tad ar reisu no Beļģijas 25. jūlijā izlidos uz Japānu.

“Mans mērķis Tokijā ir pirmajā un vienīgajā individuālajā kvalifikācijā 3. augustā nostartēt bez soda punktiem un kvalificēties individuālajam finālam 4. augustā. No 75 sportistiem, kuņi izies uz starta pirmajā kvalifikācijā, finālam kvalificēsies 30 labākie. Tas mums nav viegls uzdevums, bet tas ir izdarāms”, par saviem mērķiem Tokijā saka sportists.

MOTOSPORTS

Latvijas motosportists Pauls Jonass no “Gas Gas” komandas ieņēma sesto vietu pasaules motokrosa čempionāta otrā posma – Lielbritānijas *Grand Prix* – prestižākās MXGP klases pirmajā braucienā. Posms sākās ar kvalifikācijas braucieni, kuņā Jonass sasniegta ceturto rezultātu, bet ātrākais bija itālietis Antonio Kairoli. Sezonas pirmajā posmā Krievijā Jonass bija trešais otrajā braucienā un summā ieņēma astoto vietu. Pērn par MXGP čempionu trešo reizi tika kronēts Slovēnijas motosportists Tims Gajzers, bet Jonass, kuņš vasarā guva smagu traumu, ierindojās 31.vietā.

Sezonas MXGP klasē paredzēti 19 posmi. Sezonas noslēgums plānots 5. decembrī Indonēzijā, bet septītais posms 8. augustā paredzēts Latvijas trasē Ķegumā.

APSTIPRINA UZSĀKTĀS
FINANŠU REFORMAS
LIETDERĪBU

Latvijas Olimpiskā komiteja (LOK) ir iepazīsinies ar Valsts kontroles sniegtu revīzijas ziņojumu, kas sniedz LOK septiņus ieteikumus iekšējo procesu, izmaksu optimizācijas un kontroles vides pilnveidošanai un uzlabošanai, informē LOK.

LOK prezidents Žoržs Tikmers

Ziņots, ka LOK piešķirtie valsts budžeta līdzekļi pamatā ir izlietoti atbilstoši mērķim, atbalstot Latvijas labāko sportistu sagatavošanu olimpiskajām spēlēm, tomēr Valsts kontroles (VK) revidentiem ir būtiski iebildumi par finansējuma izlietojuma uzraudzību un nereti arī šaubas par tēriņu pamatotību un efektivitāti, jo pārāk nekonkrēti definēti sasniegtie rezultāti.

P. Karlsons

Sludinājumus un reklāmu laikrakstā
iesniedz ērti arī no sava tālruņa!

PAZIŅOJUMI

ZVIEDRIJA

Cienījamie Zviedrijas latviešu apvienības biedri!

Teve ir iespēja pieteikties un darboties Zviedrijas latviešu apvienības ZLA padomē!

Vai vēlies būt daļa no organizācijas, kas palīdz uzturēt un veidot Zviedrijas latviešu kultūru un valodu, savstarpējos kontaktus? ZLA padome ir jumtorganizācija septiņām ZLA nodaļām. Padomes locekļi tiek ievēlēti uz trim gadiem, seko ZLA centrālās valdes darbam un piedalās ZLA darba grupās. Darbs ir neatalgots, brīvprātīgs ieguldījums mūsu sabiedrības uzturēšanai. ZLA Statūti (zla.se/statuti) nosaka darbību un atbildību. Kā sena Zviedrijas valsts ieradzēta un daļēji finansēta organizācija (*Letternas Riksförbund I Sverige*), ZLA seko valsts aģentūras MUCF prasībām (mucf.se).

ZLA Padome sastāv no 18 ievēlētām personām un vienu pārstāvi no katras nodaļas. Padomes sēde – pilnsapulce – notiek reizi gadā, februārī vai martā.

Zviedrijas Latviešu Apvienības Padomes vēlēšanas notiek 2021. gada novembrī!

Piesaki savu kandidatūru ZLA padomei!

Tu vari līdzdarboties kādā no mūsu sešām darba grupām:

- Izglītības
- Komunikācijas
- Politikas

- Labas pārvaldības un prakses
- Arhīva
- Statūtu darba grupā.

Kandidēt var tie, kas ir samaksājuši ZLA gada biedru maksu kādā no ZLA septiņām nodaļām par iepriekšējo (2020.) gadu. **Pieteikšanās ir līdz 2021. gada 31. augustam.** Kandidējot vēlēšanām, iesniedzama fotogrāfija, īss apraksts par sevi un ko tu gribētu ZLA padomes darbā paveikt, un kurā darba grupā vēlies darboties.

Ievēlētās padomes sastāvs un no padomes vidus izraudzītā valde darbosies no 2022. gada sākuma līdz 2024. gada beigām.

Pieteikumu un papildus jautājumus aicinām rakstīt, sūtot e-pastu zla.velesanu.komisija@gmail.com

Ar laba vēlējumumiem,

Zviedrijas Latviešu Apvienības Vēlēšanu komisija, Austrālija, Gints Dravnieks, Kristīne Jurēvica

VĀCIJA

Virzburgā, Deutschhauskirche, Am Schottenanger 2, sestdien 3. jūlijā plkst. 13:30 paredzēts dievkalpojums. Māc. Elmārs Ernsts Rozītis. Ceram, ka varēsīm arī pēc tam vēl pakavēties kopā.

Štutgartē, Vecās Pils kapellā, Schlosskirche, Am Schillerplatz, svētdien 4. jūlijā plkst. 15 paredzēts dievkalpojums latviešu un vācu valodā. Māc. Elmārs E. Rozītis un solists Valdis Bizuns, trompēte. Sakristeja vēl būs slēgta, bet meklējam tuvumā vietu, kur iespējams vēl pasēdēt kopā.